

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra psychologie

**PŘÍNOSY A ÚSKALÍ INTERKULTURNÍHO
PARTNERSKÉHO VZTAHU**
THE BENEFITS AND DRAWBACKS OF
AN INTERCULTURAL ROMANTIC RELATIONSHIP

Bakalářská diplomová práce

Autor: Iveta Osobová

Vedoucí práce: PhDr. Romana Mazalová

Olomouc 2016

Ráda bych touto cestou poděkovala PhDr. Romaně Mazalové za odborné vedení bakalářské práce, cenné rady a velkou vstřícnost. Také bych chtěla poděkovat všem účastníkům výzkumu, bez kterých by tato práce nemohla vzniknout.

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci na téma: „Přínosy a úskalí interkulturního partnerského vztahu“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

Vdne

Podpis

Obsah

ÚVOD.....	5
-----------	---

TEORETICKÁ ČÁST

1. KULTURNÍ RÁMEC	6
1.1. KULTURA.....	6
1.2. ETNIKUM A NÁROD.....	7
1.3. INTERKULTURNÍ ROZDÍLY V HODNOTÁCH	7
1.4. AKULTURACE A ADAPTACE.....	8
2. INTERKULTURNÍ PARTNERSKÝ VZTAH A JEHO POČÁTKY	10
2.1. VYMEZENÍ POJMOSLOVÍ	11
2.2. MULTIKULTURNÍ SVĚT 21. STOLETÍ	12
2.3. OKOLNOSTI VZNIKU	12
2.4. CHARAKTERISTIKA JEDINCŮ	13
2.5. POČÁTEK INTERKULTURNÍHO PARTNERSKÉHO VZTAHU	15
3. JAZYK A INTERKULTURNÍ KOMUNIKACE.....	17
3.1. VYMEZENÍ POJMU INTERKULTURNÍ KOMUNIKACE.....	17
3.2. KONTEXT INTERKULTURNÍ KOMUNIKACE.....	18
3.3. INTERKULTURNÍ KOMUNIKACE A IDENTITA	19
3.4. JAZYKOVÝ RELATIVISMUS	20
3.5. EMOCE A JAZYK.....	21
3.6. INTERKULTURNÍ KOMUNIKAČNÍ KOMPETENCE.....	23
4. DALŠÍ ÚSKALÍ INTERKULTURNÍHO PARTNERSKÉHO VZTAHU	23
5. PŘÍNOSY INTERKULTURNÍHO PARTNERSKÉHO VZTAHU	26
5.1. VYTVOŘENÍ KONCEPTU TŘETÍ KULTURY	26
5.2. MULTIKULTURNÍ RODINA	26
5.3. DALŠÍ PŘÍNOSY INTERKULTURNÍHO PARTNERSKÉHO VZTAHU.....	27

EMPIRICKÁ ČÁST

1. VÝZKUMNÝ PROBLÉM, CÍLE PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	28
2. METODOLOGICKÝ RÁMEC VÝZKUMU	28
2.1. ZVOLENÝ TYP VÝZKUMU	28
2.2. ZPŮSOB VÝBĚRU VÝZKUMNÉHO SOUBORU	29
2.3. POPIS VÝZKUMNÉHO SOUBORU	29
2.4. METODA SBĚRU DAT	32
2.5. METODA ZPRACOVÁNÍ DAT	33
2.6. ETICKÉ PROBLÉMY A ZPŮSOB JEJICH ŘEŠENÍ	34

3. VÝSLEDKY	35
3.1. OKOLNOSTI VZNIKU INTERKULTURNÍHO PARTNERSKÉHO VZTAHU.....	35
3.1.1. ZKUŠENOST SE ZAHRANIČNÍ MOBILITOU	35
3.1.2. REAKCE NA ZMĚNU KULTURNÍHO PROSTŘEDÍ	35
3.1.3. POČÁTEK INTERKULTURNÍHO VZTAHU A OKOLNOSTI JEHO VZNIKU.....	36
3.1.4. CHARAKTERISTIKA JEDINCŮ	37
3.2. SPECIFIKA INTERKULTURNÍCH PARTNERSKÝCH VZTAHŮ.....	38
3.2.1. KULTURNÍ ROZDÍLY	38
3.2.1.1. VÝCHOVA	39
3.2.1.2. ZVYKY A TRADICE	39
3.2.1.3. JÍDLO	40
3.2.1.4. RODINA.....	40
3.2.1.5. HODNOTY	41
3.2.1.6. JAZYK.....	42
3.2.2. STRATEGIE PRO VYPOŘÁDÁVÁNÍ SE S KULTURNÍMI ROZDÍLY ..	43
3.2.3. POSTOJ OKOLÍ.....	43
3.2.4. SPOKOJENOST VE VZTAHU	44
3.3. INTERKULTURNÍ KOMUNIKACE V PARTNERSKÉM VZTAHU	45
3.3.1. SPOLEČNÝ JAZYK	45
3.3.2. JAZYKOVÁ BARIÉRA.....	46
3.3.3. EMOCE A JAZYK.....	47
3.4. PŘÍNOSY INTERKULTURNÍHO PARTNERSKÉHO VZTAHU	48
3.4.1. DOPORUČENÍ PRO OSTATNÍ INTERKULTURNÍ PÁRY	50
4. DISKUZE	51
5. ZÁVĚRY	55
SOUHRN	56
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ A LITERATURY	57
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ.....	66
SEZNAM PŘÍLOH BAKALÁŘSKÉ PRÁCE.....	67

Úvod

V dnešní době může cestovat naprosto každý. Důsledkem globalizace je svět natolik propojen, že se zcela běžně můžeme dostat kdekoli na světě do 24 hodin. Výrazný pokrok v oblasti komunikace a mezinárodní integrace vytváří mnohem snazší cestu k poznání nových lidí, kteří pochází z jiné země. Spolu s narůstající mobilitou přibývá také výskyt interkulturních intimních vztahů. Přestože tento fenomén narůstá i v našem prostředí, s danou problematikou se v české literatuře setkáme pouze okrajově.

Jsou kulturní rozdíly mezi partnery ve vztahu překážkou? Existují určité charakteristiky jedinců, kteří interkulturní vztahy navazují? Dokáží si partneři mezi sebou díky odlišnému mateřskému jazyku porozumět?

Cílem této bakalářské práce je zmapovat, jak tyto vztahy fungují, jakým způsobem dané odlišnosti partneři vnímají a jak je prožívají. Věříme, že naše práce pomůže zvýšit povědomí o dané problematice a případně povzbudit jedince, kteří se s obdobnými zkušenostmi aktuálně potýkají.

1. Kulturní rámec

Pro porozumění problematice interkulturního partnerského vztahu nejprve vymezují základní pojmy, které jsou pro jeho zasazení do interkulturního kontextu klíčové. Kultura představuje důležitou součást života člověka. Formuje pohled, kterým pohlížíme na okolní svět. Kulturní odlišnosti se dnes používají především pro pochopení způsobu, jímž lidský svět funguje. Z tohoto důvodu se kultura nachází zcela kdekoli (Breidenbach & Nyíri, 2009).

1.1. Kultura

Kultura vytváří složitý koncept, který se obtížně definuje. Obecně představuje *„komplexní rámec odkazu, který se skládá ze vzorců tradic, přesvědčení, hodnot, norem, symbolů a významů, jež jsou sdíleny v různé míře interagujícími členy komunity“* (Ting-Toomey, 1999, 10). Autoři Berry, Poortinga, Breugelmans, Chasiotis, a Sam (2011) pohlíží na kulturu jako na produkt lidského chování v minulosti a zároveň jako na původce chování budoucího. Kultura je nezávislá na konkrétním jedinci a lze ji vnímat jako kolektivně naprogramovanou mysl. Toto naprogramování však mezi sebou sdílí pouze ti lidé, kteří žijí nebo žili v rámci jednoho stejného společenského prostředí (Hofstede, 2010). Jedná se o konstrukt získaný, z tohoto důvodu si tak v průběhu našeho života můžeme osvojit jakoukoli kulturu (Ennaji, 2005).

Ting-Toomey (1999) dále připodobňuje kulturu k ledovci, na jehož povrchu běžně můžeme spatřit kulturní artefakty a jejich verbální či neverbální symboly. Avšak pro hlubší porozumění kultuře potřebujeme proniknout hlouběji pod hladinu pomyslného oceánu, kde se ukrývá souhrn určitých přesvědčení a hodnot. Tento soubor následně ovlivňuje to, jak lidé v jisté kultuře smýšlejí, jakým způsobem se chovají a jak reagují.

Kultura tvoří to, co běžně slyšíme a vidíme, přijímáme prostřednictvím odpovídajících hodnot, postupů, přesvědčení a pohledu na svět, které dále ovlivňují to, kým se v dospělosti staneme (Shelling & Fraser-Smith, 2008). Pokud jedinec prožívá příslušnost k určité kultuře a akceptuje očekávání jeho okolí, mluvíme o tzv. **kulturní identitě**, kterou si je schopen poprvé uvědomit již v období mladšího školního věku (Gillernová, Rymeš, & Kebza, 2011).

1.2. Etnikum a národ

Etnikum neboli etnická skupina představuje společenství lidí, které vykazuje „*vzájemně provázaný systém kulturních (materiálních a duchovních), rasových, jazykových a teritoriálních faktorů*“ (Maříková, Vodáková, & Petrusek, 1996, 276). Z psychologického hlediska můžeme **národnost** chápat jako pocit sounáležitosti s určitým národem, který tvoří skupina lidí, jenž zpravidla sdílí společný jazyk, kulturu, tradice a dějiny (Šámal et al., 2003). Etnikum nelze zaměňovat s národem, přestože může nastat situace, kdy všichni příslušníci jednoho etnika budou zároveň příslušníky jednoho národa (Maříková et al., 1996).

1.3. Interkulturní rozdíly v hodnotách

Problematika hodnot představuje významné téma interkulturní psychologie, zejména pro interkulturní komunikaci, ve které díky znalostem rozdílů kulturních hodnot lze případnému interkulturnímu konfliktu předejít. Hodnoty označují všeobecně cokoli, na čem nám záleží. Schovávají se za tím, kdo jsme, v co věříme, jak se chováme a jakým způsobem chování hodnotíme. Jsou kulturou determinované, spolu s kulturními rozdíly přichází i odlišné hodnoty, které tak do určité míry ovlivňují interkulturní vztahy (Romano, 2008).

Význam kulturních hodnot značně ovlivnily Hofstedeho studie (1980, 1983, 1991, in Berry et al., 2011), ve kterých definoval celkem čtyři dimenze hodnot (mocenský odstup, individualismus-kolektivismus, maskulinita-feminita, vyhýbání se nejistotě). Později však připojil i dimenzi pátou - dlouhodobá a krátkodobá orientace (Hofstede, 2001). Hofstede (1984) označil hodnoty za tendence preferovat určité záležitosti nad těmi ostatními, které zapřičiňují subjektivní význam racionálního chápání jedince. Dimenze těchto hodnot se mohou mezi sebou následně kombinovat pro vytvoření průřezu hodnot různých kultur (Berry et. al., 2011).

Individualismus-kolektivismus je ze všech dimenzí pro naši práci nejvýznamnější. Slouží zejména k porozumění sociální struktury vztahů. Individualismus je rozměrem, ve kterém je zájem jedince povyšován nad zájmem jeho rodiny. Klade se zde velký důraz na hodnoty, jakými jsou osobní autonomie, seberealizace a iniciativa jednotlivce. Nezávislost jedince je zde cennější než potřeby a zájmy těch ostatních (Dion & Dion, 1993). Naopak kolektivistická kultura upřednostňuje zejména rodinný význam identity před identitou vlastního self, právo skupiny má přednost před právy jednotlivce. V tomto pojetí se přikládá větší váha rozhodnutí rodiny než samotnému rozhodnutí jedince (Willerton, 2012).

Kolektivismus také podporuje schopnost jednotlivce se ostatním přizpůsobit a následně se chovat odpovídajícím způsobem (Jarett & Ginsburg, 2014).

Později autoři Kolman, Noorderhaven, Hofstede a Dienes (2003) provedli replikaci těchto Hofstedeho studií, zaměřili se především na rozdíly v oblasti orientace hodnot v Západní a Střední Evropě. V dimenzi individualismus-kolektivismus se Česká republika projevila jako nejvíce individualistická země a naopak sousední Slovensko jako více kolektivistická.

Díky tomu, že byli partneři v interkulturním vztahu vychovaní v odlišných prostředích, se jejich dimenze hodnot mohou od sebe zcela lišit. Hodnoty vytváří systém přesvědčení a určitého pohledu na svět, který následně determinuje myšlenky a vzorce chování jedince (Frame, 2004). Odlišné hodnoty tak mohou případně v interkulturním vztahu způsobit četné neshody. Čím méně jsou si jedinci vědomi vzájemně odlišných hodnot a pohledů na svět, tím větší vzniká prostor pro různá nedorozumění (Shelling & Fraser-Smith, 2008). Jedinci poté často přesouvají pozornost od méně významných problémů k těm podstatným. Pokud je jejich pocit správnosti napaden, automaticky tak reagují defenzivně (Romano, 2008). Autoři Martin a Nakayama (2010) řadí odlišné hodnoty jedinců mezi nejčastější příčiny konfliktu v interkulturním vztahu.

1.4. Akulturace a adaptace

Interkulturní psychologie se zabývá pojmy akulturace a adaptace zejména v kontextu života imigrantů v hostitelské zemi (Průcha, 2010). **Akulturace** je procesem kulturní a psychologické změny při trvalém kontaktu mezi různými kulturními skupinami a jejich jednotlivými členy (Herskovits, Linton, & Redfield, 1936). Pokud se jedinci přesunou do nové společnosti, osvojují si následně nové vzorce chování, které jsou pro ně v novém prostředí vhodné (Berry, 1997). Akulturaci můžeme dále rozdělit na psychologickou a kulturní. Na **kulturní** úrovni se sledují zejména proběhlé kulturní změny v obou skupinách, které vznikly v důsledku toho procesu. Na individuální úrovni akulturace se především bere ohled na **psychologické** změny, jimž jedinci ve skupině následně podlehnou. Každá kultura by v zásadě mohla ovlivnit ostatní kultury rovnocenně, ale v praxi je tomu obvykle tak, že jedna kultura výhradně dominuje nad těmi ostatními (Berry, 2010). Kim (2008) poukazuje na to, že se svět neustále mění a jedinci ani nemusí vycestovat pryč z jejich země, aby akulturaci prožili.

Berry (1974) vypracoval schéma čtyř různých akulturačních strategií, jimiž se lze hostitelské kultuře přizpůsobit:

- **asimilace** - jedinec si odmítá ponechat identitu původní kultury a následně vyhledává blízké vazby se členy ostatních kultur, jejichž hodnoty, tradice a normy si poté osvojí
- **integrace** - jedinec si zachová hodnoty vlastní kultury a zároveň přichází běžně do styku s dalšími skupinami, vytváří si tzv. dvojí kulturní identitu (původní a nově získanou)
- **separace** - jedinec se drží hodnot vlastní kultury, zároveň se izoluje od společnosti nové a vyhýbá se kontaktu s jejími členy
- **marginalizace** - probíhá tehdy, pokud jedinec postrádá zájem o kontakt s hostitelskou kulturou, ale současně si nechoval ani hodnoty té původní kultury, zaujímá tak nestrannou pozici mezi oběma kulturními systémy

Adaptace je proces, během kterého se příslušníci jedné skupiny přizpůsobují normám hostitelské kultury (Evanoff, 2006). V současném světě je většina společností kulturně plurální. Pro úspěšnou interakci a adaptaci mezi lidmi z odlišného kulturního prostředí je nutné, aby mezi sebou sdíleli určité základní psychické vlastnosti, které jim pomohou spolu interagovat a navzájem si tak dobře porozumět (Berry, 2010). Adaptace může být **psychická**, která odkazuje na spokojenost jedince a celkovou emoční i psychickou pohodu. **Sociokulturní** adaptace pro změnu poukazuje na jedincovu schopnost zapadnout do nového sociokulturního prostředí. Obě dvě formy adaptace spolu souvisí a vypořádávají se jak s pozitivy, tak i negativy interakce se členy dominující kultury (Berry et. al., 2011).

Ochota se adaptovat jiným kulturám však zároveň neznamená, že jedinec zcela opustí tradice a hodnoty jeho původní kultury. Vystavením se jiným způsobům myšlení nevyhnutelně vede k přezkoumávání vlastní kultury a jejích hodnot. Díky tomuto přehodnocování jedinec obdrží širší a diferenciovanější pohled na svět (Berry, 2010). Pokud se dva partneři rozhodnou spolu žít, musí si uvědomit, které části jejich identity si s sebou přenesou do jejich vztahu. Pouze poté jsou schopni rozpoznat vzájemné kulturní odlišnosti a rozhodnout se, jaké elementy jejich identity si ponechají, odloží nebo naopak sloučí dohromady (Shelling & Fraser-Smith, 2008). U imigrantů může následně dojít k vytvoření tzv. třetí kultury, která je syntézou různých aspektů dominantní kultury a jejich původní kultury (Evanoff, 2006).

Bochner (1982) podle odlišné reakce na změnu kulturního prostředí vymežil čtyři osobnostní typy („*passing*“, *chauvinistic*, *marginal*, *mediating*). Autorky Morgensternová a kol. (2007) a Šulová (Gillernová et al., 2011) tyto pojmy do českého jazyka převádí jako: *asimilační*, *kontrastní*, *hraniční* a *syntézní* typ osobnosti. Avšak z důvodu zachování jednotnosti pojmosloví v souladu s Berryho teorií (1974) a snazšího porozumění uvádím pro Bochnerovu teorii osobnostních typů (1982) tato česká označení:

- **asimilační** - jedinec po střetu s novým kulturním prostředím odmítá hodnoty kultury vlastní a zároveň přijímá hodnoty odlišné kultury, jejíž normy se pro něj stávají nově významnými
- **vlastenecký** - po příchodu do nového kulturního prostředí jedinec hodnoty této kultury následně odmítá a klade naopak velký důraz na hodnoty jeho vlastní kultury
- **marginální** - váhá mezi kulturou hostitelskou i tou původní, normy obou kultur jsou pro něho stejně podstatné, zároveň je ale vnímá jako vzájemně neslučitelné
- **syntézní** - výslednou reakcí je sloučení obou dvou kultur dohromady, normy těchto kultur jsou pro něho rovněž významné a snaží se je určitým způsobem integrovat dohromady

2. Interkulturní partnerský vztah a jeho počátky

Fenomén interkulturních partnerských vztahů neustále narůstá (Maffioli, Paterno, & Gabrielli, 2014). Avšak stanovit celosvětovou statistiku jejich skutečného počtu je téměř nemožné. Jednotlivá data se tak získávají z různých průzkumových šetření (například mezi studenty univerzit poskytující výměnné pobyty) nebo z úředních statistik daného státu (Bustamante, Nelson, Henriksen, & Monakes, 2011).

Konkrétně v České republice výskyt oficiálně zaznamenaných interkulturních manželství (tj. mezi občanem české národnosti a cizincem) stále stoupá. V roce 2009 bylo zaznamenáno 9,1% případů interkulturních manželství v podílu na všech sňatcích uzavřených v České republice. Poslední dosud známý údaj z roku 2014 byl však zatím historicky nejvyšší - 11,4%. České ženy se obecně vdávají za cizince častěji než čeští muži s ženami odlišné národnosti (Český statistický úřad, 2015).

2.1. Vymezení pojmosloví

V následující kapitole se pro bližší porozumění problematice interkulturních partnerských vztahů věnuji vysvětlení užívaných termínů v anglicky psané zahraniční literatuře.

Pro popsání fenoménu interkulturního manželství se v průběhu let používalo již mnoho termínů, mezi které patří například: *intermarriage*, *interethnic dating*, *interracial marriage*, *intercultural couple*, *transcultural families*, *interlingual families*, *cross-border couples*, *bi-national couples*, *mixed marriage*, *eurromariages*. Občas se můžeme v zahraniční literatuře stále setkat s termínem „*intercultural relationship*“, jenž však označuje rasově smíšené páry. Je tomu tak především z toho důvodu, že se v některých společnostech rasové rozdíly stále považují za odlišnosti kulturní, přestože interkulturní partnerství vyžaduje širší definování (Sullivan & Cottone, 2006). Rozdíly mezi rasami totiž ne vždy zrcadlí odlišnosti kulturní. Rozpětí kulturních rozdílů naopak velikostí přesahuje skupinu rozdílů rasových (Silva, Campbell, & Wright, 2012).

Spickard (1991) označuje termínem „*intermarriage*“ manželství s odlišnými etnickými a rasovými příslušnostmi. Řadíme zde jedince, kteří si vzali partnera z jiné etnické skupiny. Podobně uvádí termín „*outmarriage*“, v němž se jedinec provdá mimo svou skupinu, kterou je dále nutno blíže specifikovat. Význam „*mixed marriage*“ se v jednotlivých studiích různí. Spickard (1991) tento termín pojímá jako pouhé synonymum k „*intermarriage*“, které zdůrazňuje odlišný původ partnerů. V další literatuře se „*mixed marriage*“ vymezuje jako manželství mezi jedinci z rozdílné lingvistické, náboženské nebo etnické skupiny či odlišné národnosti (Breger & Hill, 1998).

Autoři Medrano, Cortina, Safranoff a Castro-Martín (2014) smíšené manželství pojmenovávají jako „*euromarriage*“, ve kterém partneři mají rozdílnou evropskou národnost. Tyto národnosti se pak mohou různit od té země, ve které se společně usadili. Brahic (2013) dále uvádí, že v evropském kontextu je vhodné používat naopak termín „*bi-national couples*“, který kategorizuje jedince podle státu a zohledňuje zejména národnostní rozdíly mezi partnery.

Autoři Silva a kol. (2012) nejčastěji pojímají interkulturní partnerský vztah jako vztah mezi dvěma partnery odlišné národnosti, které mohou i nemusí zahrnovat rozdíly rasové, etnické, náboženské a jazykové. Hlavním východiskem interkulturního intimního vztahu pro tuto práci je to, že partneři vyrůstali v odlišném kulturním prostředí a používají jiný mateřský jazyk.

2.2. Multikulturní svět 21. století

Během posledních let se intenzita komunikace mezi rozdílnými kulturami a světovými oblastmi výrazně zvýšila. Stalo se tomu tak především díky pokroku v telekomunikaci, ekonomickému růstu a prohloubení vzájemné finanční závislosti (Arnett, 2002). V souvislosti s těmito událostmi mluvíme o tzv. **globalizaci** neboli sociální změně, která je charakterizována zejména narůstající mezinárodní mobilitou (Piller, 2010). K mísení různých sociálních a kulturních skupin přispělo především vytvoření Evropské unie a nárůst masové turistiky. Mezi nejčastěji zaznamenané příčiny migrace uvnitř Evropské unie patří především nové pracovní nabídky, vzdělávací výměnné programy, turistika, pocit sebenaplnění nebo citové vztahy (Gaspar, 2010).

Další klíčovou roli v tomto procesu má rovněž **internet**, který nejenom poskytuje přístup k informacím o téměř každé části světa, ale také umožňuje přímou komunikaci s ostatními jedinci po celém světě (Arnett, 2002). Lidé z odlišných zemí si mezi sebou vybudují pevný citový vztah, aniž by se předem fyzicky setkali. Internet tak rozpouští geografické bariéry. Různá online fóra, internetové seznamky a další sociální sítě vytváří mnohem snazší cestu k poznání nových lidí, kteří pocházejí z odlišných míst (Schroedter, Winter, & Koelet, 2015). Každý občan státu, jenž pochází z Evropské unie a využívá právo se svobodně pohybovat a sídlit kdekoli uvnitř federace, může být charakterizován jako tzv. **free mover** (Gaspar, 2010). Favell (2006) je charakterizuje jako skupinu vysoce kvalifikovaných pracovníků, kteří mohou volně překračovat hranice bez jakéhokoli oznámení o jejich pobytu státním autoritám.

Globalizace tak vytvořila svět, ve kterém jsou kulturní hranice proměnlivé a fyzická vzdálenost je snadno překonána (Kellner, 2009). Spolu s přibývajícím mobilitou a migrací se v posledních letech objevil nárůst v počtu interkulturních partnerských svazků (Rodríguez-García, 2015). Existují ale i takové studie, které tuto tendenci buď nezaznamenaly, nebo ji shledali za zcela minimální (Schroedter & Rössel, 2014).

2.3. Okolnosti vzniku

Samotný fakt, že lidé častěji migrují do jiných zemí, ještě nutně neznamená, že jsou schopni nebo že chtějí navazovat blízké vztahy se skupinami jinými (Breger & Hill, 1998). Co konkrétně stojí za rozhodnutím jednotlivců vstoupit do interkulturního romantického vztahu?

Autoři Roer-Strier a Ben Ezra (2006) popsali faktory, které ovlivňují výskyt interkulturních manželství v jednotlivých společnostech. **Strukturální faktory** umožní jedincům z odlišného kulturního prostředí se střetnout a blíže seznámit. Dostupnost těchto příležitostí závisí především na velikosti skupiny cizinců v dané společnosti a poměru počtu mezi muži a ženami v této skupině. **Migrace** je prvotním ekonomickým faktorem, který zvyšuje pravděpodobnost kontaktu mezi lidmi z odlišných prostředí a navyšuje tak zároveň i výskyt interkulturních svazků. **Kulturní faktory** zahrnují zejména sociální a kulturní vzdálenost mezi různými kulturami. Sledují se zde rozdílné obrazy společností, jež si navzájem o sobě vytváří, a otevřenost hostitelské společnosti ke kulturní rozmanitosti. Barron (1956, in Cerroni-Long, 1985) mezi další faktory řadí podobnost rozdílných kultur partnerů, rovnováhu v ekonomických faktorech a podobný stupeň vzdělání, obdobné zájmy, podobnost užívaného jazyka a dalších aspektů kultury od jídla až po styl oblékání.

Zkušenosti se zahraniční mobilitou (delší pobyt v zahraničí nebo krátká dovolená) souvisí s rozšiřováním horizontů jedince a vytváření tak větší otevřenosti k novým zkušenostem, lidem a kulturám (Schroedter et al., 2015). Spolu s rostoucí délkou pobytu imigranta v hostitelské zemi zároveň stoupá pravděpodobnost výskytu smíšeného manželství. Čím déle v této zemi zůstali, tím pravděpodobněji uzavřeli sňatek s domorodcem. Toto pravidlo platilo zejména pro přistěhovalce, kteří byli mladí, vzdělaní, bez náboženského přesvědčení a měli dobré znalosti cizího jazyka (Xin & Gregory, 2005). Čím více cizími jazyky jedinec mluví a čím častěji má možnost příslušné jazyky používat, tím spíše přijde do kontaktu s jinými národnostmi a má tak větší pravděpodobnost navázat nové kontakty (Schroedter et al., 2015).

2.4. Charakteristika jedinců

Existují nějaké obecné charakteristiky jedinců, kteří navázali interkulturní intimní vztah? Lze si povšimnout určitých osobnostních tendencí u lidí, kteří na kulturní rozdíly nepohlížejí jako na překážku ve vztahu?

Na základě principu podobnosti, máme tendenci být přitahováni lidmi, kteří nám jsou v mnohém podobní (Silva et al., 2012). Vyhledáváme takové protějšky, které souhlasí s našimi myšlenkami a rozumí tomu, jak se chováme. V interkulturním vztahu nás naopak mohou přitahovat takové osoby, které se od nás poněkud liší. Tyto rozdílné osobnostní rysy poté mohou do vztahu přinést jeho vyváženost. Někteří jedinci jsou však těmito odlišnými

partnery přitahovány jen z toho důvodu, že pocházejí z jiného kulturního prostředí (Martin & Nakayama, 2010).

Autorka Remennick (2009) si povšimla, že jedinci, kteří směřují k dlouhodobým interkulturním vztahům, často sdílejí podobné základní vlastnosti. Jednotlivé vlastnosti partnera jsou pro ně důležitější než skupinové stereotypy, často mají vyšší vzdělání a vyšší postavení ve společnosti než je průměr v jejich původní skupině, nehlásí se k žádnému náboženskému vyznání, stejně tak mají větší pocit vyšší osobní autonomie.

Vysokoškolské vzdělání je jedním z obecně nejčastěji uváděným faktorem u lidí, kteří navazují intimní vztah s partnery jiné národnosti (Gaspar, 2012). Podle autorů Muttaraka a Heatha (2010) vyšší vzdělání rozšiřuje horizonty jedince a zároveň oslabuje normativní rámec preferencí partnera. Partneři také často pocházejí z rodin, v nichž se alespoň již jednou interkulturní vztah vyskytl. Obecně vykazují menší tendence pevného náboženského přesvědčení a jeho praktikování (Breger & Hill, 1998). Často mají nepředpojatou, asertivní, dobrodružnou a částečně nekonvenční povahu (McGoldrick & Preto, 1984).

Romano (2008) odkazuje na určité tendence uzavírání interkulturních manželství mezi lidmi, kteří nejsou pevně spojeni s jejich vlastní kulturou. Upozornil však na to, že neexistuje žádný jednotný prototyp takového jedince, ale pouhé osobnostní tendence. Mezi ně uvádí následující typy osobností:

- **netradiční osobnost** - příslušnost k původní kultuře není až tak důležitá, cítí se šťastněji mimo vlastní společnost díky pocitu osvobození se od jejího tlaku přizpůsobit se hodnotám, které s hlavním proudem lidí zcela nesdílí
- **romantická osobnost** - cestuje za účelem vyhledávání romantického vztahu; někteří romantici překročí veškeré hranice (odlišná společenská třída, rasa, náboženské vyznání nebo věk) z toho důvodu, že další rozdíly vytvářejí výzvy a dobrodružství, která jsou pro ně ve vztahu mnohem více vzrušující
- **kompenzující osobnost** - vyhledává partnera, který zrcadlí její alter ego; takový jedinec se cítí nekompletní a hledá někoho jako protiváhu jeho osobnosti; z nějakého důvodu však věří, že jedině cizinec mu může dát to, po čem touží nebo co mu schází
- **mezinárodní osobnost** - patří sem jedinci, kteří vyrůstali převážně mimo svou rodnou zemi (tzv. děti třetí kultury); tito mladí lidé nemají pocit sounáležitosti s žádnou kulturou, přestože byly během svého vývoje silně ovlivněny různými kulturami

- **rebel** - je volně smýšlející typ partnera, který vědomě či nevědomě navazuje interkulturní vztah formou protestu proti vlastní kultuře (například proti základním hodnotám a přesvědčení dané kultury), od které chtěl uniknout
- **podivín** - představuje jedince, který nezapadá mezi většinu lidí z jeho vlastní společnosti a cítí se být ostatními ostrakizován; pokud se zamiluje do lidí z rozdílné kultury, může tak často jít o nevědomý pokus nalézt místo, do kterého konečně zapadne; nalezne jinou společnost, jejíž kulturní normy jsou zaměnitelné s těmi vlastními

Cerroni-Long (1985) řadí mezi jedince, kteří vstupují do smíšeného manželství, také deviantní osoby, pro něž tento vztah funguje především jako prostředek pro zmírnění jejich duševních problémů - snaha vzepřít se nátlaku svého okolí nebo pocíťování agrese vůči vlastní kultuře.

2.5. Počátek interkulturního partnerského vztahu

Jednu z hlavních překážek na počátku interkulturního partnerského vztahu může představovat geografická vzdálenost míst, ze kterých jedinci pocházejí. Stafford (2004) definuje **vztah na dálku** jako blízký vztah, ve kterém partneři očekávají pokračovat, přestože jsou pro ně příležitosti ke komunikaci omezené díky přítomné geografické vzdálenosti.

Pokud ve vztahu dochází k omezení komunikace, partneři mohou zažívat nižší intenzitu vzájemné intimity a spokojenosti ve vztahu (Stafford, 2004). Někteří autoři (Roca & Urmeneta, 2013) našli pozitivní vztah mezi kulturní blízkostí a četností výskytu interkulturních vztahů. Nemůžeme však předpokládat, že jedinci z odlišného kulturního prostředí budou stejným způsobem nahlížet na existující podobnosti mezi nimi (Evanoff, 2006). Partneři pocházející z odlišného kulturního prostředí mohou naopak prožívat daleko náročnější vztah než partneři ve vztahu endogamním. Jedinci si do společného zázemí zároveň s sebou přináší kulturně rozdílné perspektivy a odlišné porozumění běžného chodu domácnosti (Kalmijn, 1998).

V prvním stádiu intimního vztahu jedinci prožívají tzv. **fázi líbánek**, ve které vnímají kulturní rozdíly převážně jako zajímavé a vzrušující aspekty partnera. Následně experimentují s vyjednáváním kompromisů, které mohou vést k upevnění nebo i rozpadu partnerského vztahu (Singla & Holm, 2012). Partneři tak nalézají způsob interpretace jejich

poměru a vysvětlují si mezi sebou kulturní odlišnosti. Tato interkulturní složka vztahu, která původně partnery mezi sebou přitahovala, se může časem stát naopak hlavním zdrojem napětí a rozporu mezi nimi (Brahic, 2013).

Autorky Seshadri a Knudson-Martin (2013) vymezily čtyři hlavní strategie, jimiž se partneři s kulturními rozdíly ve společné domácnosti vypořádávají.

- **Integrace** - snaží se integrovat obě kultury dohromady stejným podílem. V komunikaci jsou oba dva hlasy partnerů stejně důležité a navzájem jsou ochotni se zapojit do dodržování určitých tradic kultury toho druhého.
- **Koexistence** - partneři se nijak nesnaží o sjednocení jejich rozdílných zvyků, naopak si udržují více způsobů vykonávání různých aspektů v jejich životě. Kulturní rozdíly vnímají pozitivně, někteří z nich je shledávají za atraktivní.
- **Asimilace** - jeden z partnerů je mnohem asimilovanější původní kultuře toho druhého. Výsledně tak jedna z kultur partnerů ustupuje zcela do ústraní.
- **Nevyřešená organizace kulturních odlišností** - partneři si neví rady, jak s jejich kulturními rozdíly naložit. Díky těmto nevyhraněným rozdílům se vypořádávají s konflikty, které vytvářejí trhliny ve vztahu, jež jedinci následně ignorují.

Interkulturní intimní vztahy jsou unikátní zejména v tom, že partneři pocházejí alespoň ze dvou kulturních zázemí a alespoň jeden z nich žije mimo jeho rodnou zemi. To také může zapříčinit mnoho výzev, se kterými se zejména na počátku jejich vztahu mohou potýkat. Dané výzvy jsou často výsledkem odlišných kulturních orientací nebo rozdílných pohledů na svět (Crippen, 2011). Pokud se jedinci společně přestěhují do zcela nového prostředí, musí se oba dva umět v novém kulturním prostředí adaptovat. Sdílené hodnoty tak vytváří společný základ pro vybudování pevného interkulturního vztahu (Brahic, 2013).

2.6. Postoj okolí

Smíšené vztahy se budou spíše potýkat s negativními ohlasy v jejich okolí než vztahy endogamní a to z toho důvodu, že směřují k něčemu netradičnímu a nekonvenčnímu (Milewski & Kulu, 2014). Nehledě na to, jak dobře se partneři odlišné kultuře přizpůsobí, se mohou stále potýkat s pevně zakořeněnými předsudky v jejich okolí (Shelling & Fraser-Smith, 2008). Avšak smíšené vztahy postupně přestávají být pro dnešní společnost něčím zcela novým nebo tabuizovaným. Okolí naopak často akceptuje myšlenku dvou lidí

odlišné kultury vstupující do romantického vztahu. Pokud tento vztah neschvalují, alespoň se ho snaží tolerovat (Nash, 1997).

Další autoři (Driscoll, Davis, & Lipetz, 1972) zjistili, že negativní postoj rodiny k interkulturnímu partnerství pozitivně koreloval s romantickou láskou mezi nimi. Čím více se rodina ohradila vůči jejich partnerskému vztahu, tím silnější touhu pociťovali k zakázanému objektu lásky. Tento vztah označují za tzv. **Romeo a Julie efekt**. Romano (2008) uvádí situaci takovou, kdy rodina může být partnerům naopak nejbližšími spojenci a obrovskou oporou. Mohou proto být často právě těmi jedinci, kteří partnerům pomohou vyřešit různé neshody odehrávající se mezi nimi. Další autoři (Rosen-Grandon, Myers, & Hattie, 2004) zmiňují, že negativní postoj ze strany rodičů výrazně přispívá k nespokojenosti ve smíšeném manželství.

3. Jazyk a interkulturní komunikace

Jedním z hlavních zdrojů interkulturních odlišností je jazyk, s jehož pomocí můžeme vyjádřit naše myšlenky a pocity. Jazyk, jakožto běžný atribut komunikace mezi lidmi ze stejné kultury, může naopak při přenosu informací v interkulturním kontextu způsobit rozličné problémy (Sharaievska, Jungeun, & Stodolska, 2013).

3.1. Vymezení pojmu interkulturní komunikace

Pro vymezení pojmu interkulturní komunikace nejprve upřesním vymezení termínů **kultura** a **komunikace**. Na začátku první kapitoly jsme již kulturu označili za souhrnný rámec skládající se ze vzorců tradic, přesvědčení, hodnot, norem, symbolů a významů, jenž členové v rámci jedné komunity mezi sebou sdílejí v různém rozsahu.

Komunikace, podobně jako kultura, představuje velmi komplexní a široký koncept (Martin & Nakayama, 2010). Je chápána jako proces výměny informací a vytváření významu. Během komunikace přikládáme určité významy sdělením, které vytváříme a vysíláme mezi ostatní, a zároveň interpretujeme informace, které přijímáme od jiných (Gudykunst & Nishida, 2001). Komunikaci jako nástroj mezi sebou používají všichni lidé nehledě na kulturu, ze které pocházejí (Casmir, 1999).

Průcha (2010, 16) definuje následně **interkulturní komunikaci** jako „*procesy interakce a sdělování probíhající v nejrůznějších typech situací, při nichž jsou komunikujícími partnery příslušníci jazykově a/nebo kulturně odlišných etnik, národů, rasových či náboženských společenství. Tato komunikace je determinována specifíčkami jazyků, kultur, mentalit a hodnotových systémů komunikujících partnerů*“. Interkulturní interakce je vždy vázána na **kontext**, proto jednotlivé vzorce myšlení a chování jsou vždy vhodně interpretovány v rámci situace či kontextu při dané interakci (Ting-Toomey, 1999).

3.2. Kontext interkulturní komunikace

Jednotlivé kultury se od sebe navzájem liší způsoby užívání jazyka v komunikaci. Pro úspěšnou interpretaci předávané informace je v interkulturní situaci důležitý zejména její kontext. Hall (1976) popisuje kontext jako informaci, která obklopuje určitou událost. Utváří tak způsob, kterým pohlížíme na různé věci. Kultury podle daného kontextu následně rozdělil na nízký a vysoký komunikační systém.

Lidé z kultury s **vysokým komunikačním kontextem** od svého okolí očekávají obecně více než jedinci pocházející z kultury s nízkým komunikačním kontextem. V kultuře s vysokým komunikačním kontextem implicitně popisujeme něco, co se odehrává v naší mysli, a zároveň očekáváme, že náš partner rozumí tomu, co nás trápí konkrétně (Hall, 1976). Jedinec se vyjadřuje méně jasně a zároveň spoléhá na to, že ostatní následně interpretují skutečný obsah sdělení vyplývající z daného kontextu (Průcha, 2010). Průběh komunikace je tak doprovázen vysokým a silným komunikačním kontextem.

Autorka Ting-Toomey (1999) **nízký komunikační kontext** pojí s přímým stylem komunikace. Odesílatel informace je zodpovědný za sestavení jasné a výstižné zprávy, již příjemce může snadno dekodovat. V takové souvislosti se především klade důraz na explicitně verbální sdělení pro přenos osobních myšlenek, názorů a pocitů. Myšlenky se tak vyjadřují přímo a otevřeně. Jedinci jsou schopni porozumět daným myšlenkám a situacím pouze tehdy, jsou-li definovány slovy. V komunikaci namísto intuice a dedukce preferují holá fakta, aktivně se soustředí na řešení komunikačních problémů (Leontovich, 2014).

Vysoký komunikační kontext je naopak přirovnán ke stylu nepřímému. Jedinci z běžné konverzace vytěží i takové informace, které výslovně nebyly sděleny. Zaměřují se tak zvláště na neverbální aspekty, které verbální sdělení posilují. Často tak odvozují a domýšlejí v konverzaci to, co v daném kontextu nebylo výslovně sděleno (Ting-Toomey, 1999). Při komunikaci mají také tendence užívat častěji rituály, zdvořilostní fráze, alegorie, narážky

a další náznaky, které je potřeba následně interpretovat. Tento střet odlišných komunikačních stylů mezi přímočarostí a implicitností může způsobit nové potíže pro interkulturním vztah (Leontovich, 2014).

Další interkulturní dimenzí je tzv. elaborovaný a zdrženlivý způsob komunikace. **Elaborovaný** styl se vyznačuje bohatým, expresivním jazykem v každodenní situaci. Zatímco **zdrženlivý** styl oceňuje v komunikaci projev, který je stručný a jasný. Pokud si jedinec není jistý, co se děje, je pro něj lepší v dané situaci mlčet (Gudykunst & Ting-Toomey, 2003, in Martin & Nakayama, 2010).

3.3. Interkulturní komunikace a identita

Jazyk, jako součást sociální identity, představuje jeden z nejdůležitějších nástrojů pro vyjádření identity (Damigella, Licciardello, & Longo, 2013). **Sociální identita** se zaměřuje na příslušnost k určité kultuře a má obrovský vliv na komunikaci v každodenním životě, přestože si jejího působení běžně nevšímáme (Cools, 2006). Bačová (2003) vymezuje identitu jako sebedefinování jedince, jenž je od ostatních lidí rozpoznatelné. Identita vytváří pomyslný most mezi kulturou a komunikací. Prostřednictvím komunikace dokážeme sami sobě porozumět a vytvořit si tak vlastní identitu (Martin & Nakayama, 2010).

Autoři Brubaker a Cooper (2000) připodobňují identitu k pochopení sebe samého a k sociální pozici (self-understanding and social location). Identita vytváří koncept toho, kým jsme a jakým způsobem nás okolí definuje (Martin & Nakayama, 2010). Vývoj identity hraje také významnou roli pro jedincovu duševní pohodu. Identita je dynamická a mnohonásobná (Samovar, Porter, McDaniel, & Roy, 2015), společně s věkem a různými životními zkušenostmi se osobní identita může postupně měnit (Ting-Toomey, 1999). Otázky identity jsou důležité zejména pro interkulturní interakci (Martin & Nakayama, 2010).

Pokud předpokládáme jisté poznatky o něčí identitě na základě příslušnosti k určité kulturní skupině, daného chování nebo podle vnějšího vzhledu, můžeme tak následně způsobit problémy v komunikaci. Je proto důležité neopomíjet samotný osobitý význam jedince (Martin & Nakayama, 2010). Jiní autoři (Breger & Hill, 1998) definují identitu skrze pojmy „totožnost“ a „odlišnost“, jenž dále identitu dělí na osobní a kolektivní.

Osobní identita je silně závislá na kolektivní identitě skupiny, již jedinec sdílí s ostatními členy. Čím více je osobní identita v souladu s identitou skupiny, tím silnější se poté zdá identita být. Pokud navázání interkulturního partnerství donutí jedince se

přestěhovat z jedné kultury do druhé, jeho osobní identita nemusí již být v souladu s tou původní identitou kolektivní. Tato situace může následně v jedinci vyvolat pocity ohrožení a nesouladu v jeho sebedefinování. Interkulturní pár se tak může potáčet s tzv. krizí identity, ztrátou vnitřního „já“, které přestalo být v souladu se svým okolím. V tomto případě je pak potřeba pro zpětně nabytou harmonii vytvořit novou identitu (Breger & Hill 1998).

Osobní identitu budujeme především prostřednictvím vnitřní motivace, osobního rozvoje a pozorování rolových modelů v našem okolí. Vytvořený sebeobraz je úzce spojen s jeho jedinečnou osobností, motivací, cíli a hodnotami. Díky vzájemnému porozumění v interkulturní komunikaci tak můžeme rozlišit kulturní identitu, jenž se skrývá v pozadí za různými verbálními a neverbálními podněty. Porozuměním rozsáhlejšímu kulturnímu základu či hodnotám, které ovlivňují užívání specifických verbálních stylů a neverbálních projevů, tak můžeme odhalit logiku motivující odlišné vzorce chování ostatních jedinců (Ting-Toomey, 1999).

3.4. Jazykový relativismus

Teorie jazykového relativismu se zabývá otázkou, zda jedinci díky rozdílnému jazyku vnímají svět jinak než ostatní. Jazykový relativismus se nejčastěji pojí se Sapir-Whorfovou hypotézou (Průcha, 2010). Podle této hypotézy má jazyk přímý vliv na naše poznávací procesy (Lloyd, 1972). Jazyk není pouhým nástrojem pro vyslovení myšlenek, ale samotný je také utváří a představuje tak průvodce mentální aktivity jedince (Martin & Nakayama, 2010). Jazyk vytváří určité mentální kategorie, které následně ovlivňují způsob našeho vnímání (Ferraro & Andreatta, 2011).

Těsný vztah mezi jazykem, myšlením a kulturou je pro vysvětlení procesu interkulturní komunikace velmi důležitý (Průcha, 2010). Během života se sice naučit dokonale cizím jazykům můžeme, ale přesto tak nebudeme schopni zcela porozumět kultuře národa nebo etniku s nimi spojenými (Průcha, 2007). Díky tomuto hledisku mohou vznikat různé interkulturní komunikační bariéry. Tyto bariéry následně vytvářejí pocit, že si partneři nebudou moci naprosto porozumět, jelikož okolní svět chápou a vnímají skrze své jazyky odlišně (Průcha, 2010). Pokorný (2009) uvádí, že jazyk je úzce spojen s naší zkušeností, z toho důvodu jeho používání může vyvolávat rozdílné zkušenosti a kulturně odlišné asociace. Podobně i další autoři (Budil, 2003) zmiňují, že jsou dva jazyky vzájemně nepřeložitelné díky odlišnému pojmání reality.

Jiné studie (Boroditsky, 2011) dále zjistily, že jedinci, kteří plynule mluví ve dvou jazycích, mohou měnit pohled na svět v závislosti na tom, jaký jazyk zrovna používají. Jazyk formuje i ty nejzákladnější dimenze lidské zkušenosti, jako jsou vztahy s ostatními. Odpověď jedince, zda se mu někdo líbí nebo nelíbí, tak závisí na jazyce, ve kterém otázka zazní. Z toho důvodu lidé s rozdílným mateřským jazykem nepohlíží na svět stejným způsobem. Pokud se jazyky od sebe výrazně liší svou strukturou, jedinci tak mohou zažívat velké obtíže v určitých oblastech při společné komunikaci (Tohidian, 2009).

Rahbek (2012) uvádí, že mateřský jazyk vštěpuje jisté návyky myšlení, o kterých si nemusíme být zcela vědomi do chvíle, kdy jsme přinuceni tyto myšlenky v interkulturní situaci následně přehodnotit a převést do jiného jazyka. Slova proto mohou být nespolehlivými komunikátory a pro partnery, kteří nesdílí stejný mateřský jazyk, mohou představovat jistá úskalí. V různých kulturách se uplatňují jiná jazyková pravidla. Špatně zvolené či nevhodně použité slovo může způsobit četná nedorozumění. Doslovný překlad daného slova může vyjadřovat zcela odlišnou informaci než v jazyce původním (Romano, 2008).

3.5. Emoce a jazyk

Emoce doprovází veškeré lidské chování a spolu s jazykem jsou úzce provázány. Slova, která říkáme, ovlivňují naše emoce. A zároveň to, co prožíváme, umíme pomocí slov popsat. Základní složkou pro pochopení významu projevu emocí je jazyk, konkrétně se jedná o přístup k významu slov, jenž označují jednotlivé emoce. Jazyk tak hraje klíčovou roli ve vnímání emocí a jejich prožitcích, tvaruje povahu emoce, které si povšimneme nebo pocítíme (Lindquist, MacCormak, & Shablack, 2015). Emoce se skládají ze tří vzájemně propojených komponent - subjektivní prožitek, vnější expresivní chování a fyziologická odezva (Wilson & Wilson, 2014). Vnější složka emocí je velmi individuální a může se tak významně lišit napříč různými kulturami. Kultura do jisté míry určuje, kdy a jakým způsobem budou určité emoce prožívány (Berry et. al., 2011).

Autorky Abu-Lughod a Lutz (1990) tvrdí, že komunikace a správné porozumění emocí představují klíčový prvek funkčního intimního vztahu v jakémkoli kontextu. Omezená schopnost sdílet své myšlenky a pocity s partnerem může z tohoto důvodu způsobit mnohé překážky a nedorozumění v interkulturním vztahu (Sharaievska, et al., 2013).

Lidé se podle příslušnosti ke kulturní skupině navzájem mezi sebou liší. Čím jsou si kultury bližší, tím je přesnější dekodování neverbálního procesu (Ting-Toomey, 1999).

Nejenže lidé různě mluví, ale také odlišně myslí, cítí a jinak vycházejí s ostatními lidmi. Pokud se dva pocity interpretují jako dva odlišné případy stejné emoce nebo jako případy dvou odlišných emocí, závisí z velké části na hledisku jazyka, skrze nějž jsou pocity interpretovány. Toto hledisko je ovlivněno kulturou (Wierzbicka, 1999). V rozdílných kulturách jsou emoce jinak chápány, regulovány a rozličně vyjadřovány. Vztahují se k rozdílným situacím a nahlíží se na ně jak v negativním, tak i pozitivním smyslu (Slaměník, 2001). Existují i pocity, které určité kultury neznají, jelikož pro ně nemají odpovídající jazykové označení (Harkins & Wierzbicka, 2001).

Kultury se liší tím, zda expresivní složku emoce chápou přiměřeně k jejímu vnitřnímu prožitku, nebo zda předpokládají, že se vnitřní prožitek a výraz emoce mohou různit (Matsumoto, 2006). V **afektivní kultuře** se setkáváme s přirozeným vnějším projevem emocí jedinců, kdežto v **neutrální kultuře** jsou některé projevy emocí v určitých situacích považovány za nevhodné (Morgensternová et al., 2007). Podle Nakonečného (2000), je výrazový vzorec emocí ovlivněn kulturními vlivy, určující vhodnost projevu emocí v určitých situacích (např. kdo a kdy může plakat). Děti si tak během svého vývoje zrcadlením či nápodobou následně osvojují daný projev emocí (Morgensternová et al., 2007).

Autoři Wilkins a Gareis (2006) zkoumali četnost slovního vyjádření lásky pomocí fráze „*I love you*“ napříč kulturami. Povšimli si, že v individualistických kulturách se láska slovy vyjadřuje častěji než v kultuře kolektivistické. Jedinci s mateřským jazykem rozdílným od angličtiny často uvádí, že je pro ně jednodušší vyjádřit svou lásku v angličtině než v jazyce jiném. Nebyli si však přesně jistí, proč tomu tak je. Proto při formulování našich emocí můžeme v jednotlivých jazycích spatřit mnoho odlišností. Autoři Parkinson, Fischer a Manstead (2005) uvádí, že mezi různými jazyky existují velké rozdíly v počtu slov pro vyjádření emocí. Některé kultury jsou tak zvyklé sdělovat emoce méně než ty ostatní.

Polská lingvistka Wierzbicka (1999) si při rozboru odlišností v jazycích povšimla, že v ruském jazyce se mnohem více hovoří o svých pocitech než v jazyce anglickém, který naopak tolik expresivních výrazů nepoužívá.

Od partnera pocházejícího z odlišné kultury tedy nemůžeme se samozřejmostí očekávat, že své pocity bude vyjadřovat stejným způsobem, na nějž jsme v našem kulturním prostředí zvyklí. Je tedy nezbytné, abychom kultuře partnera uměli lépe porozumět a pochopit i jeho zvyky.

3.6. Interkulturní komunikační kompetence

Kulturní kompetenci označujeme za schopnost efektivně a senzitivně pracovat napříč nejrůznějšími kulturními kontexty. Tato schopnost zahrnuje proces učení, zdvořilou komunikaci a navazování vztahů s ostatními nehledě na jejich odlišnosti (Iheduru-Anderson, 2015). Definice interkulturní komunikační kompetence se v literatuře různí. Obecně se jedná o vhodné a efektivní chování v daném interkulturním kontextu (Spitzberg, 2000).

Redmond (2000) interkulturní komunikační kompetenci pojímá jako sjednocení těchto následujících schopností:

- **empatie** - schopnost uvědomit si perspektivu, pocity a myšlenky ostatních
- **znalost hostitelské kultury** - poznání historie, tradic, hodnot a zvyků kultury
- **jazykové kompetence** - umět mluvit, číst, poslouchat a porozumět jazyku hostitelské kultury
- **adaptace** - být schopen běžně fungovat v cizím prostředí a adaptovat se životnímu stylu a tradicím dané kultury
- **efektivnost komunikace** - schopnost úspěšně interagovat, umět vyřešit problémy v komunikaci a umět se vcítit do pocitů členů jiné kultury
- **sociální integrace** - navázání a udržení interpersonálních vztahů v cizím prostředí

Pro efektivní interkulturní komunikaci je důležitá především nepřetržitá otevřenost a překonání vlastního etnocentrického postoje (Deardorff, 2006). Aby se jedinci stali zdatnými v interkulturní komunikaci, je potřeba, aby si byli vědomi vlastních etnocentrických postojů (Morreale, Spitzberg, & Barge, 2001). Z toho důvodu je interkulturní komunikační kompetence nezbytným předpokladem pro úspěšnou komunikaci v interkulturním partnerském vztahu.

4. Další úskalí interkulturního partnerského vztahu

Odlišný mateřský jazyk partnerů může ovlivnit rozdíly ve vnímání světa a docházet tak k častým neshodám. Úskalí v komunikaci bývají uváděna jako jeden z nejčastějších stresorů interkulturního partnerského vztahu (Dervin, 2013).

Partneři nejsou schopni se v některých životních situacích zcela přesně vyjádřit. V tomto případě je pak potřeba se vypořádat s následky různých nedorozumění, komunikačními šumy či špatnou interpretací vzorců chování. Pravděpodobnost výskytu komunikačních

bariér stoupá spolu s většími kulturními rozdíly (Průcha, 2010). Jedním z předpokladů pro úspěšnou interkulturní komunikaci je dobrá znalost alespoň jednoho cizího jazyka. Nedostatečná znalost společného jazyka a rodilé kultury partnera vytvářejí potíže při snaze vyjádřit své pocity. Partneři poté mezi sebou nejsou schopni se při konfliktech správně vyslovit a pochopit humorné historky převyprávěné v cizím jazyce (Shibusawa, 2009).

Autoři Martin a Nakayama (2010) mezi hlavní komunikační úskalí uvádí odlišné komunikační styly, hodnoty a rozličné vnímání. Tyto rozdíly jsou nejzávažnější v počáteční fázi partnerského interkulturního vztahu. Později tyto kulturní rozdíly nemusí mít až tak velký důsledek, jelikož všechny vztahy se postupně stávají jedinečnými, jakmile se partneři přesouvají do intimnější fáze vztahu.

Komunikační styly se signifikantně liší napříč kulturami: někteří jedinci spontánně přerušují řeč ostatních, mluví nepřímou nebo neuzívají zdvořilostní fráze. Partneři tak mohou často věřit, že je ten druhý neposlouchá, není ohleduplný nebo možná prostě není zdvořilý z toho důvodu, že se jejich předpoklady dobrých mravů liší (Romano, 2008).

Na počátku interkulturního partnerského vztahu je však na dobrou komunikaci jen výjimečně nahlíženo jako na hlavní problém, jelikož partneři věnují mnoho úsilí a času samotnému porozumění. Často partneři předpokládají, že ten druhý myslí to, co by si oni sami v dané situaci mysleli. Až později začnou pozorovat, že tomu tak často není, a začnou přemýšlet nad tím, zda si spolu vůbec rozumí (Romano, 2008). Schopnost sdílet myšlenky a pocity může způsobit četné problémy a nedorozumění mezi partnery, kteří pocházejí z odlišných kultur. Možnost úspěšně komunikovat má následně vliv na spokojenost mezi partnery. Komunikační úskalí tak mohou vést k nižší hladině spokojenosti v interkulturním vztahu (Sharaievska, et al., 2013).

Jiné překážky se mohou vyskytnout, pokud partneři mezi sebou běžně komunikují v rodném jazyce jednoho z nich. Rodilý mluvčí je schopen v daném jazyce rychleji myslet a vlastní bohatší jazykové zdroje pro popis daných událostí včetně problémů a jejich řešení. Dokud se druhý partner nenaučí plynule komunikovat ve společném jazyce, rozdílné jazykové schopnosti mohou být pro partnery frustrující. Cizinec se pak může cítit méně kompetentní, nepříjemně a izolovaně od svého okolí (Rosenblatt & Stewart, 2004).

Romano (2008) zmiňuje, že tito jedinci mohou při překladu do cizího jazyka pociťovat ztrátu osobnosti a také smysl pro humor. Humor je jedním z nejobtížnějších aspektů učení se jazyku. Různé kultury považují odlišné věci za vtipné a vytváří humor svým vlastním způsobem.

V odlišnostech **neverbální komunikace** je hlavní nevýhodou to, že rozdílné významy nemůžeme běžně vyhledat ve slovníku, ale učíme se jim převážně metodou pokus-omyl. Naprostá většina neverbální komunikace je přenášena nevědomě, automaticky a je klíčová pro správné porozumění vysílané informace. Z toho důvodu je někdy pro partnery mnohem snazší komunikovat v písemné formě (Romano, 2008).

Mezi další možná úskalí v interkulturním partnerství se často uvádí odlišná percepce **role pohlaví** (Triandis, 1983). Kulturou připsané genderové role ve vztahu definují a vysvětlují odlišnosti v postojích každého partnera k práci, síle, penězům a povinnostem v domácnosti. V silně individualistické kultuře jsou ženy ekonomicky více nezávislé a jejich gender role je flexibilnější. V kolektivistické kultuře jsou gender role naopak rigidnější a prodlužuje se vzdálenost mezi odlišnostmi v právech a povinnostech každého pohlaví (Kellner, 2009). Odlišná kulturní očekávání odpovídajícího chování druhého pohlaví následně ovlivňuje spokojenost v manželství (Cheng, 2010).

Dalším možným úskalím jsou **odlišné náboženské hodnoty** a neshody ve způsobu praktikování víry (Heller & Wood, 2000). Pro mnoho náboženských afiliací jsou základem určité hodnoty a přesvědčení, které pomáhají vést styl životů věřících. Odlišné náboženské přesvědčení tak negativně ovlivňuje spokojenost partnerů v interkulturním vztahu (Xuanning, Tora, & Kendall, 2001).

Za další problematický bod v interkulturním vztahu jsou v literatuře (Crippen, 2011) uváděny neshody ohledně společné **výchovy dětí**, za kterými se mohou skrývat dosud neprobádané rozdílné kulturní hodnoty.

5. Přínosy interkulturního partnerského vztahu

Převážná většina studií o interkulturních partnerských vztazích se zaměřuje především na jejich úskalí. Avšak jen malá část výzkumů se soustředí právě na jejich přínosy. Všechny následně uvedené přínosy mohou mít vliv na stabilitu interkulturního intimního vztahu stejně jako jejich úskalí (Fontaine, 1980).

5.1. Vytvoření konceptu třetí kultury

Jedinci, kteří pocházejí z odlišného kulturního prostředí, si mohou ve společném vztahu postupně vybudovat novou, unikátní kulturu. Vytvoření tzv. třetí kultury, kdy kultura jednoho partnera nevládne nad těmi ostatními, tak může eliminovat etnocentristické tendence obou partnerů (Lee, 2006). Interkulturní pár následně získá nově vymodelovanou společnou identitu, třetí realitu a vytváří nové společné rituály (Frame, 2004).

Společně se tak podílí na vybudování vzájemně obohacujícího interaktivního prostředí, tzv. model třetí kultury. Casmir (1999) tento rámeček popsal jako aktivní proces, jehož prostřednictvím se odlišné kulturní skupiny navzájem sblíží. Nově vytvořená třetí kultura se stává společnou platformou pro všechny zúčastněné. Vyjadřuje nový prostor pro poznávání pojímající elementy z obou kultur. Během tohoto procesu jedinci nabydou vzájemného porozumění a uznávání. Hlavní komponentou pro vytvoření tohoto konceptu je čas. Vybudovat koncept třetí kultury během krátké doby by bylo téměř nemožné. Jedinci tak mezi sebou musí očekávat, že si každý z nich do komunikačního procesu přinesou vlastní schémata nebo uchované hodnoty původní kultury.

Nově vybudovaný interaktivní vztah mezi partnery následně vytváří jednotný koncept, kterému lépe rozumí a mají pocit, že se podílí na jeho rozvoji. Díky tomuto modelu jedinci pocházející z rozdílných prostředí tak mohou každý den úspěšně fungovat. Rozdílnost kultur pro ně již nepředstavuje ústřední téma a vzájemné odlišnosti jsou interpretovány jako rozdíly v osobnostních rysech (Brahic, 2013).

5.2. Multikulturní rodina

Fáze založení rodiny je charakterizována snahou o vytvoření rovnováhy mezi prací a rodinou, rolí pohlaví a rodičovstvím. Pár se opět musí potýkat s nalezením nového způsobu života (Singla & Holm, 2012). Založení společné rodiny posiluje identitu interkulturního

vztahu. Mezi hlavní faktory interkulturního manželství patří nepředpojatost, tolerance, flexibilita a adaptabilita (Brahic, 2013).

Smíšené páry se snaží sladit odlišné jazyky a kultury přenesením společné identity a kulturních hodnot na jejich děti (Damigella et al., 2013). Děti pocházející z tzv. třetí kultury (*third culture kids*) vlastní široký pohled na svět. Již od raného dětství mají povědomí o tom, že může existovat více způsobů, kterými lze na určitou věc pohlížet. Díky multikulturnímu prostředí vytváří mnohem méně předsudků vůči těm jedincům, kteří se od nich nějakým způsobem liší. Velká část těchto dětí hovoří několika jazyky, mezi kterými dokáží plynule přecházet. Schopnost se adaptovat představuje další zmiňovanou výhodu dětí třetí kultury. Většina z nich se dokáže velmi rychle přizpůsobit novému prostředí. Učí se dobře vnímat nové prostředí a všítat si i různých detailů nové kultury. Právě tato schopnost pozorování významně přispívá k jejich úspěšné kulturní adaptaci (Pollock & Van Reken, 2001). Namísto toho, aby děti musely studovat, sledovat nebo analyzovat jiné kultury, stačí, aby cestovaly mezi jejich domovem a domovy rodin jejich rodičů.

5.3. Další přínosy interkulturního partnerského vztahu

Romano (2008) mezi další přínosy interkulturního partnerského vztahu řadí:

- možnost sebepoznávání díky nutnosti přehodnocování a definování vlastních hodnot, postojů a předsudků
- nalezení nových přístupů k životu a odlišných způsobů, jak řešit problémy
- prožívání větší variability a vitality životního stylu
- vytvoření mezinárodní identity
- považování se za průkopníky v novém světovém řádu, odstraňující etnocentristické tendence a předsudky, ve kterém kulturní odlišnosti nezpůsobují četné neshody

Mezi další literaturou uvedené přínosy interkulturního partnerského vztahu patří velká otevřenost k přijetí odlišností, učení se k vzájemné toleranci a respektu, pevnější vztahové pouto, pocit jedinečné identity, snížení etnocentristických tendencí, získávání bezprostředních znalostí o světě a jiných kulturách, prolomení stereotypů, nepřetržité učení se novým poznatkům a dovednostem, zdokonalení se v cizím jazyce (Roer-Strier & Ben Ezra, 2006; Martin & Nakayama, 2010; Tili & Barker, 2015).

1. Výzkumný problém, cíle práce a výzkumné otázky

Přestože interkulturní partnerské vztahy představují fenomén, jehož četnost stále narůstá, v česky psané literatuře nejsou dostatečně reflektovány. V této práci se zabýváme konkrétně problematikou psychologických aspektů interkulturního partnerského vztahu, v němž jeden z partnerů je české národnosti.

Hlavním výzkumným cílem bude popsat prožívání specifík interkulturních partnerských vztahů, který může přinést hlubší porozumění tomu, jak tyto vztahy fungují. Na danou problematiku budeme nahlížet skrze perspektivu českého zástupce a to především proto, aby nedošlo ke zkreslení či nepřesné formulaci při překladu do jiného jazyka.

Z důvodu jedinečnosti a neopakovatelnosti zmíněného fenoménu pro jeho zkoumání volíme kvalitativní přístup (Hendl, 2012). V souladu s metodologií výzkumu a cílem práce jsme stanovili následující výzkumné otázky:

1. Jaké jsou okolnosti vzniku interkulturního partnerského vztahu?
2. Jaká jsou hlavní úskalí interkulturního partnerského vztahu?
3. Jakým způsobem se partneři s kulturními rozdíly běžně vypořádávají?
4. Jak probíhá komunikace mezi partnery, kteří mluví rozdílným mateřským jazykem?
5. Jaké jsou hlavní přínosy interkulturního partnerského vztahu?

2. Metodologický rámec výzkumu

2.1. Zvolený typ výzkumu

Kvalitativní přístup dokáže popsat psychologické aspekty interkulturních partnerských vztahů mnohem lépe než jakékoli statistické šetření. Odkrývá nové pohledy na danou problematiku a obohacuje dosavadní teorii (Walker & Novák, 2013). V psychologii je kvalitativní přístup spojen zejména s explorační, popisnou a interpretací individuálních a sociálních zkušeností participantů (Smith, 2003). Pomáhá tak pochopit tuto oblast vztahů v celé její šíři. Konkrétně se jedná o vícečetnou případovou studii (Yin, 2011), která podrobně zkoumá jednotlivé případy týkající se daného jevu. Zachycuje nejen spletitost samotného případu, ale také se snaží popsat jednotlivé vztahy mezi různými aspekty (Hendl, 2012). Břicháček (1981, in Miovský, 2006) uvádí, že jedním

z nejdůležitějších použití případové studie je analýza a popis jednotlivých případů zástupců určité skupiny a kvalitní poznání jejich okolností.

2.2. Způsob výběru výzkumného souboru

Proces výběru respondentů probíhal na základě nepravděpodobnostní metody sněhové koule. **Metoda sněhové koule** spočívá v navázání počátečního kontaktu s jedincem sledované skupiny, jenž následně nominuje další osoby dané populace (Hartnoll, 2003). Jedná se o kombinaci účelového výběru a prostého náhodného výběru, která se nejčastěji používá v případech, kdy neznáme populaci (Miovský, 2006).

Setkání s prvním účastníkem výzkumu proběhlo na základě doporučení známé osoby, u které se v rodině interkulturní partnerský vztah vyskytl. Po navázání kontaktu s prvním účastníkem jsme tak následně získali nové kontakty na potenciální respondenty našeho výzkumu. Prostřednictvím emailové komunikace jsme následně oslovili takové osoby, které splňovaly naše předem stanovená kritéria. Jedinec české národnosti musí být v interkulturním vztahu alespoň po dobu čtyř měsíců, aby se partneři stačili mezi sebou dostatečně poznat. Za interkulturní vztah považujeme takový vztah, ve kterém partneři vyrůstali v rozličném kulturním prostředí a používají odlišný mateřský jazyk.

2.3. Popis výzkumného souboru

Populaci pro náš výzkum představují všechny interkulturní partnerské vztahy trvající po dobu alespoň čtyř měsíců, v nichž jeden z partnerů je české národnosti, druhý z nich pochází z jiného kulturního prostředí a zároveň mluví mateřským jazykem jiným než je čeština.

Z této populace se nám podařilo dohromady získat dvanáct účastníků, avšak pouze se sedmi z nich jsme provedli samotný rozhovor. Ostatní jedinci z časového hlediska svou účast následně odmítli. Z výzkumného souboru jsme nakonec museli vyřadit jednoho z účastníků, jelikož byl vychován ve stejném kulturním prostředí jako jeho současný partner.

Do našeho výzkumu se zapojily pouze samé ženy, zvolená metoda výběru nám tak neposkytla zcela reprezentativní vzorek. Pro přiblížení kontextu jednotlivých interkulturních partnerských vztahů uvádíme jejich krátké charakteristiky. V následující tabulce jsme také

shrnutí základní údaje o jednotlivých účastnících výzkumu. Pro zachování anonymity byla pozměněna křestní jména respondentek.

Tabulka č. 1 - Základní informace o výzkumném souboru

Jméno	Věk	Národnost partnera	Druh partnerského vztahu	Délka vztahu	Země pobytu
Martina	37	Němec	manželství	9 let (z toho 8 let manželství)	Spolková republika Německo
Anežka	23	Řek	partnerský vztah	7 měsíců	Česká republika
Tereza	23	Estonec	vztah na dálku	10 měsíců	Estonská republika/ Česká republika
Kateřina	23	Ind	partnerský vztah	4 měsíce	Česká republika
Michaela	47	Brit	nesezdané soužití	5 let	Velká Británie
Elena	26	Ind	partnerský vztah	6 měsíců	Česká republika

Martina svého manžela náhodně potkala v roce 2007 na letišti v Německu. Jak sama uvádí, byla to pro ně láska na první pohled. Krátce po seznámení se ihned nastěhovali do společné domácnosti. Vychovávají společně šestiletého syna, který mluví plynule oběma jazyky rodičů. Společným jazykem v domácnosti je němčina. Ve smíšeném manželství nevnímá žádné kulturní rozdíly a s partnerem je velmi spokojená. Prozatím plánují společně zůstat v Německu. Místo pobytu by změnili pouze v případě, byla by jim nabídnuta jiná lákavá pracovní nabídka ze zahraničí.

Anežka se seznámila se svým přítelem vloni v létě, když odcestovala do Řecka pracovat. Po třech měsících známosti následovalo odloučení, kdy se Anežka musela vrátit zpátky do Čech z důvodu dokončení vysokoškolských studií. Přítel se následně rozhodl za ní do České republiky odstěhovat, aby mohli být spolu. Ačkoli momentálně bydlí odděleně, snaží se i tak trávit veškerý volný čas společně. Ve vztahu s některými kulturními rozdíly neustále zápasí. Přestože se musejí potýkat s nesouhlasem ze strany rodičů, Anežka nebyla nikdy v partnerském vztahu spokojenější, v příteli má obrovskou oporu.

Tereza se seznámila s přítelem estonské národnosti v České republice na mezinárodním setkání studentů, po jehož ukončení se denně snažili udržovat kontakt skrze sociální síť. Po měsíci odloučení se znovu shledali a od té doby se rozhodli navzájem každý měsíc pravidelně navštěvovat. Během desíti měsíců se však rozhodli tento vztah ukončit z důvodu zdravotních problémů partnera a náročnosti udržování samotného vztahu. Kulturní rozdíly, jak sama Tereza zdůraznila, v partnerském vztahu nevnímala a nehrály tak pro ně důležitou roli. Partnera následně označila za atypického zástupce estonské kultury. Ve vztahu i přes mnohé překážky, se kterými se museli potýkat, se cítila být spokojená.

Kateřina se s přítelem seznámila v České republice, který se zde odstěhoval za prací. Ačkoli oba partneři pocházejí z velmi rozdílných kultur, nepohlíží na ně jako na překážku. Postupně si na dané odlišnosti zvykají. Přestože se v českém prostředí již několikrát museli potýkat s předsudky a nelibostí okolí, plánují se zde do budoucna usadit natrvalo.

Michaela se před pěti lety odstěhovala do Anglie za prací. První zaměstnání se jí však nezamlouvalo a rozhodla se ho změnit. Následně odpověděla na inzerát pozice, kterou její nynější přítel nabízel. Ihned po seznámení se z důvodu zdravotního stavu partnera k sobě nastěhovali. Michaela postupem času v partnerství vnímá kulturní rozdíly mnohem více, než tomu bylo na samotném počátku. Ve vztahu zcela spokojená není. Od té doby, co společně adoptovali psa, se potýkají s častými konflikty a hádkami. I přes komunikační bariéru, na kterou partneři narážejí, Michaela cítí, že si dokáží navzájem porozumět. S kulturní změnou se stále těžce vypořádává. Prozatím nepředpokládá, že by v dané zemi zůstala natrvalo, a ráda by se později vrátila zpátky do České republiky.

Elena se s přítelem indické národnosti seznámila na společném pracovišti v České republice. Na partnerovi ji přitahovala především jeho zásadová povaha a podobné názory. Samotné kulturní odlišnosti ji od navázání bližšího vztahu nejprve odrazovaly, ale po bližším poznání přítele zjistila, že vlastně sdílí velmi podobné hodnoty a že se od sebe až tolik neliší. Interkulturní složku především vnímá jako obohacení partnerského vztahu. Negativní postoj okolí se snaží společně ignorovat. Elena s partnerem nyní čeká dítě a tvrdí, že je to skutečně ten nejlepší vztah, jaký by si kdy uměla představit.

2.4. Metoda sběru dat

Pro sběr dat jsme použili metodu polostrukturovaného interview s otevřenými otázkami, jež získávají náhled do myšlenek a pocitů účastníka.

V polostrukturovaném interview má výzkumník již předem vytvořený seznam otázek s hlavními tématy (Ferjenčík, 2000). V případě potřeby je tak možné klást doplňující otázky pro větší výtěžnost informací. Otázky se mohou dle potřeby různě přehazovat (Gavin, 2008). Participanti byli dopředu seznámeni s připraveným seznamem tematických okruhů, který jim byl ještě před dohodnutým rozhovorem skrze email odeslán. Měli tak možnost nad obsáhlými tématy více popřemýšlet a případně zavzpomínat na samotné počátky jejich dlouhodobějšího vztahu. Tento krok následně napomohl k plynulému průběhu rozhovoru. Respondentky byly převážně velmi sdílné, často mluvily zcela samy. Pokud na některou otázku nebyly schopné ihned odpovědět, v případě potřeby jsme se k daným tématům vrátily o něco později. V úvodní části rozhovoru tuto možnost se předem nad určitými otázkami zamyslet mnohdy ocenily.

Polostrukturované interview jsme použily z důvodu komplexnosti tématu, nestrukturovaná forma by tak nemusela zahrnout zcela vše a strukturovaná podoba by naopak nevystihla individuální situaci partnerského vztahu. Z důvodu správného porozumění, snazšího vyjádření pocitů, vyvarování se různým jazykovým bariérám a možného zkreslení při překladu provádíme rozhovory pouze s partnery české národnosti. Díky tomu zároveň získáme pohled na problematiku interkulturního partnerského vztahu především skrze české prostředí.

Rozhovory proběhly vždy v odpoledních hodinách na klidném místě, nejčastěji tomu bylo v kavárně. Respondentky na samotném počátku ve stručnosti popsaly jejich situaci, následoval úvod nahrávaného rozhovoru, ve kterém jsme je seznámili s povahou naší práce

a s tím, co je bude dále čekat. Závěrečnou část rozhovoru představovalo přečtení jednotlivých krátkých charakteristik, které jsme prezentovali jako uzavřené otázky. U těchto otázek se měly dotazované rozhodnout, jestli je nějakým způsobem vystihují, či nikoli. Chtěli jsme tak vysledovat, zda se v našem vzorku vyskytnou některé z osobnostních tendencí (Romano, 2008), které jsme vymezili v teoretické části.

Na konci setkání bylo respondentkám poděkováno za jejich čas a ochotu. Za účast získaly drobnou sladkou odměnu a byla jim také nabídnuta možnost pozdějšího zaslání celé práce, jelikož o ni některé participantky projevíly velký zájem. Všechny rozhovory trvaly v průměru 40 minut. Pro zachování plynulosti rozhovoru a vytěžení co nejvíce informací byl každý rozhovor nahrán na diktafon. Seznam otázek polostrukturovaného interview a jeho doplňující část s charakteristikami uvádíme v příloze č. 3.

2.5. Metoda zpracování dat

U všech provedených rozhovorů byl pořízen audio záznam, který jsme poté pomocí transkripce dat převedli do elektronické podoby textu. Opakovaným poslechem audio nahrávky jsme se snažili předejít případným chybám v přepisu.

Následně proběhla tzv. **redukce prvního řádu**, která transkripci dat převedla do plynulejší podoby textu (Miovský, 2006). Byla tak odstraněna veškerá nadbytečná slova či věty, jež nevyjadřovaly nějakou explicitně vyjádřenou informaci - nevýznamné pasáže v podobě úvodní konverzace o nahrávce rozhovoru, komunikace s obsluhou v kavárně a podobně. Dále jsme provedli **kódování dat**, které vede k vytvoření teoretických kategorií. Díky kódování dat jednotlivé části rozhovoru systematicky pojmenujeme podle určitých kritérií (Smith, 2003). Nahromaděná data jsme tak rozřídili do jednotlivých jednotek. Pro lepší přehlednost jsme také zvolili **metodu barevného značení** různých pasáží, každá barva prezentovala dané tematické okruhy.

Analýza kvalitativních dat přehledně organizuje data do smysluplných jednotek s účelem nalezení určitých vzorců. Dílčí témata či vzorce se ze získaných dat následně vynoří (Gavin, 2008). Pro analýzu využíváme tzv. **metodu vytváření trsů** (Miovský, 2006). Tato metoda uskupuje data do jednotlivých kategorií podle určitých vlastností. Na základě podobností daných skupin jsme poté data uspořádali do přehledné tabulky. Vznikly tak základní obecné kategorie a podkategorie, jež jsou tvořeny tematicky vzájemně se překrývajícími jednotkami.

2.6. Etické problémy a způsob jejich řešení

Před zahájením výzkumu respondenti byli informováni o povaze výzkumné práce a způsobu provádění rozhovoru. Požádali jsme jejich ústní souhlas s pořízením audio nahrávky. Účastníky výzkumu jsme následně informovali o anonymním zpracování údajů, byli poučeni o možnosti kdykoli od výzkumu odstoupit bez udání důvodu, případně neudělit souhlas s použitím získaných dat. V rámci zachování anonymity jsme také pozměnili křestní jména participantů.

3. Výsledky

3.1. Okolnosti vzniku interkulturního partnerského vztahu

V této kapitole se budeme zabývat výzkumnou otázkou: *Jaké jsou okolnosti vzniku interkulturního partnerského vztahu?*

3.1.1. Zkušenost se zahraniční mobilitou

Jedním z významných faktorů, které ovlivňují výskyt interkulturních partnerských vztahů, je předchozí zkušenost se zahraniční mobilitou. Pokud respondentky v historii pobývaly v zahraničí (alespoň po dobu tří měsíců), následně sdílely, jak prožívaly danou změnu kulturního prostředí a jak se s ní následně vypořádávaly. Předchozí zkušenost s delším pobytem v zahraničí uvedly celkem čtyři z nich. Jako nejčastěji uvedená příčina těchto pobytů byla **pracovní nabídka v zahraničí** (3 respondentky), další zmíněnou okolnost představoval mezinárodní **studentský výměnný pobyt** (Kateřina se konkrétně zúčastnila programu Erasmus+). Ostatní oslovené žádnou zkušenost s delším pobytem v zahraničí neměly.

3.1.2. Reakce na změnu kulturního prostředí

Pobyt v odlišném kulturním prostředí participantky prožívaly různorodě. Martina a Kateřina uvedly, že pro ně bylo snadné se dané kultuře přizpůsobit a to z toho důvodu, že ji vnímaly podobnou prostředí, ve kterém vyrůstaly. Z toho důvodu si na danou změnu zvykly celkem rychle.

„S adaptací jsem problém ani neměla. A to hlavně proto, že to podle mě byla země s podobnými kulturními tradicemi. Takže jsem si na to nové prostředí zvykla celkem rychle.“
(Kateřina)

„Vidím tam spíš společenské rozdíly než ty kulturní. Takže vypořádávat jsem se v podstatě s kulturní změnou jako takovou nemusela.“ (Martina)

Zbylé dvě výpovědi vykazovaly reakci na změnu kulturního prostředí především negativní. Adaptovat se v odlišné kultuře pro ně nebylo snadné a s následnou změnou se tak obtížně vypořádávaly.

„Bylo to strašně moc těžký, protože to bylo vlastně v té době, kdy se tam rozhodovalo, jestli Řecko bude v EU, nebude v EU, jestli budou mít euro, jestli nebudou mít euro. Takže vlastně v tu chvíli jsme řešili i spoustu jiných problémů. Oni jsou jiní než my. Ale jakože v Česku žijeme totálně uspěchaný život, neustále se za něčím honíme, nervujeme. A u nich panuje taková ta, jak bych řekla, politika - nic nedělat.“ (Anežka)

„S kulturní změnou či jinou kulturou se vypořádávám velmi těžko. Asi bych řekla, že jsou věci, s kterými se nelze vypořádat. To bych popřela samu sebe. Angličané jsou prostě jiní, myslí jinak, je to také dáno tou historií země.“ (Michaela)

3.1.3. Počátek interkulturního vztahu a okolnosti jeho vzniku

Partneři se poprvé setkali buďto v rodné zemi partnera, nebo partnerky. Až na jeden pár (Tereza), měli všichni ostatní jednu společnou vlastnost a to takovou, že se imigrant do země, ve které se poprvé setkali, přistěhoval za účelem nabídky práce. Jedinci se seznámili konkrétně **na společném pracovišti** (4 respondentky), **mezinárodním setkání studentů**, či **náhodném setkání**.

„My jsme se seznámili na letišti. Firma, ve které jsem pracovala, sídlí na letišti... My jsme se seznámili, když manžel cestoval a já jsem byla na cestě do supermarketu... Manžel mě oslovil. Domluvili jsme si i první schůzku.“ (Martina)

Po společném shledání se partneři k sobě po relativně krátké době nastěhovali do **společné domácnosti** (3 páry), nebo **bydlí stále odděleně** ve stejném městě a pravidelně se setkávají (2 páry). Žít odděleně ale Elena s přítelem už nechtějí, z důvodu brzkého narození dítěte tak aktuálně hledají společné bydlení.

„Ze začátku jsem si nedovedla představit, že bychom spolu takhle byli, jako vážný vztah. Viděla jsem to takový, že bylo prostě léto... On se toho nebál, vlastně jednou jsem mu tak nějak naznačila, že já se tam nikdy stěhovat nebudu... Tak prostě on mi řekl, že pro něj by nebyl problém se za mnou přestěhovat.“ (Anežka)

„My jsme v podstatě odděleně ani nežili. My jsme se k sobě nastěhovali asi za tři týdny... Chtěli jsme být prostě spolu.“ (Martina)

Tereza se jako jediná v interkulturním vztahu potýkala se **vztahem na dálku**. Přestože neměli možnost se denně vídat, snažili se alespoň být díky internetu co nejvíce v kontaktu.

„Mně to i tak přišlo, že jsme hrozně spolu. My jsme fakt denně skypovali, že prostě všechno jsme si říkali a tak jsme byli pořád v kontaktu.“ (Tereza)

3.1.4. Charakteristika jedinců

Následně dotazované uvedly, co je konkrétně přimělo k tomu, aby navázaly vztah s partnerem pocházejícím z jiné země. Čtyřikrát ženy zmínily, že to byla **láska na první pohled** a že spolu s partnerem sdíleli **podobné hodnoty**. Mezi jiné motivy k navázání interkulturního vztahu zmínily **stejně zájmy** a **smysl pro humor**.

„Hlavně se mi líbilo, že máme ve spoustě věcech stejný názor, že se shodneme.“ (Kateřina)

Dvě participantky se v období společného setkání potýkaly s náročnou životní situací, ve které jim partner dokázal v mnohém pomoci a představoval tak pro ně velkou **oporu**. Jiné dvě respondentky přiznaly, že je jiná kultura přitahovala a byly fascinovány tím, že je jejich přítel **cizinec**, nikoli Čech. Další dotazovaná žena zmínila, že ji na partnerovi přitahovaly především jeho **protiklady**.

„Cítila jsem se s ním a stále cítím v bezpečí, že mám krytá záda.“ (Anežka)

„My jsme tak odlišní, až se doplňujeme... Ale já jsem nikdy nemyslela, že ta druhá polovička existuje, ... sice je ode mě X tisíc nebo stovek, to je jedno, ale prostě existuje na tom světě.“

Pouze v jednom případě (Anežka) se vyskytla situace, kdy se v rodině již jednou interkulturní partnerský vztah vyskytl. Pro zajímavost následně respondentka uvedla, že cizinec byl národnosti stejné, jakou má její nynější partner. Další participantky poukázaly na situaci, kdy pouze partner jako cizinec jim může dát to, co by u jedinců stejné národnosti nenalezly.

„Snad by se skutečně dalo říct, že jeho jakási nezkaženost, čistá povaha a laskavost se mi prozatím u Čechů, zvláště v mém věku, nedařila najít.“ (Elena)

„Nesouhlasím s českým průměrným smýšlením, mentalitou... Byl mi sympatický, přišel mi hrozně jako moje krev, moje natura a možná to byl můj někdy dávný dětský sen, že jsem si vždycky přála chodit s cizincem.“ (Tereza)

„Od české kultury jsem do zahraničí utekla na protest z důvodu nesouhlasu s rodinou, právním systémem, hodnotami, českým smýšlením a také z důvodu nesouhlasu, jak to funguje v pracovních vztazích.“ (Michaela)

3.2. Specifika interkulturních partnerských vztahů

V následující kapitole odpovídáme na výzkumné otázky: *Jaká jsou hlavní úskalí interkulturního partnerského vztahu? Jakým způsobem se partneři s kulturními rozdíly běžně vypořádávají?*

3.2.1. Kulturní rozdíly

Partneři, kteří pocházejí z odlišného kulturního prostředí, mohou prožívat daleko náročnější vztah, do něhož s sebou zároveň přináší kulturně rozdílné perspektivy a odlišné porozumění běžného chodu domácnosti.

Dotazované ženy vnímaly interkulturní složku ve svém vztahu vcelku různorodě. Celkem tři z nich uvádí, že si kulturních rozdílů ve vztahu moc nevšímají a ani žádným zásadním způsobem do něho **běžně nezasahují**.

„Kulturní odlišnosti tam nejsou vůbec žádné, ... oba dva jsme katolíci, takže máme stejné hodnoty a tak v podstatě kromě drobných zvyků, které jsou pravděpodobně odlišné mezi Německem a Českem, tak nebylo co řešit. Ta národnost v podstatě byla úplně vedlejší.“ (Martina)

„V tomhle je XY atypický případ člověka... Kulturu jsem fakt nevnímala.“ (Tereza)

Naopak tomu ve dvou případech, kdy partnerky na kulturní odlišnosti nahlížely jako na překážku **pouze v počáteční fázi vztahu**.

„Na začátku mě představa kulturních rozdílů odrazovala. Brzy mě ale začala ta jeho kultura zajímat a zjistili jsme, že nejsme až tak rozdílní... Pouze v těch prvních týdnech jsem to vnímala jako nějakou tu překážku. Brzy jsem ale zjistila, že nejsou žádný překážky.“ (Elena)

„Vím, že tohle na něm nezměním, on ví, že to nezmění na mě, a tak nějak to respektujeme.“ (Anežka)

Jediná Michaela uvedla, že po letech společného soužití vnímá kulturní rozdíly stále jako **překážku v partnerském vztahu**.

„Odlišnou kulturu stále vnímám jako překážku, co nelze vysvětlit, vyříkat, i kdybych měla „master english“. Je to jakási nevýhoda, s kterou je potřeba se naučit žít.“ (Michaela)

Mezi hlavní okruhy úskalí interkulturního partnerského vztahu, které respondentky uváděly, patří: **výchova, zvyky a tradice, jídlo, rodina, hodnoty a jazyk**.

3.2.1.1. Výchova

Výchova dítěte pro partnery představuje velmi důležitou oblast interkulturního vztahu. Díky tomu, že byli partneři vychováni v rozdílných kulturních prostředích, jejich hodnoty se mohou od sebe naprosto lišit. S otázkou výchovy dítěte se potýkají dva páry. Jeden z párů má šestiletého chlapce a druhý na příchod svého potomka teprve čeká. Elena je momentálně v třetím měsíci těhotenství. Spolu s partnerem sdílí obdobné hodnoty, díky nimž společná výchova dítěte zatím pro ně nepředstavuje možná úskalí. Respondentka zároveň vyjadřuje obavy z budoucnosti, až se dítě skutečně narodí, kdy se do výchovy budou snažit zasahovat rodiny obou partnerů.

„Oba chceme z našeho dítěte vychovat dobrého člověka. Člověka se správnými hodnotami, a ty máme stejné. Uvidíme, ale nakolik se budeme shodovat, až bude dítě skutečně na světě... Mám maličko obavy, aby nám věci, které nám teď přijdou malicherné a nedůležité, po letech nelezly na nervy.“ (Elena)

V druhém případě, kdy partneři měli rozdílný pohled na výchovu, se následně mezi sebou snažili vytvořit jakýsi **kompromis**. Výchova dětí tak byla plně svěřena do rukou Martiny.

„Jediná výchova, která je v Česku hodně odlišná od toho, jak my žijeme v Německu. Němci jsou velice tolerantní ke svým dětem, oni je ani nebijí, ani by na ně nešáhli. Oni by je ani neplácli přes zadek, protože se to prostě nesmí a raději jsou schopní s nimi hodinu diskutovat. A v tom jsou Češi spíše pro přísnější výchovu bez diskuzí a odmlouvání.“ (Martina)

3.2.1.2. Zvyky a tradice

Další významné kulturní rozdíly mezi partnery se týkají odlišných zvyklostí a dodržování tradic země, ve které vyrůstali. Některé rozdílné tradice a zvyklosti respondentky hodnotí převážně pozitivně a vnímají je jako zajímavé aspekty partnera.

„Příjemným překvapením pro mne bylo například, že vůbec nepije alkohol nebo nekouří, neláká ho jít na zábavu, diskotéku. Jednoduše proto, že to v jeho zemi... nepovažují to za dobré, v tomto jsou zásadoví.“ (Elena)

Slavení odlišných tradic tak partnerky vnímají za příjemné zpestření, které dokáže společný vztah obohatit. Partnerem dodržované tradice se snaží jistým způsobem **tolerovat**.

„Svátky slavíme úplně stejně, kromě jeho karnevalu... Karneval je tam něco jako... Je to velká tradice, které vůbec nerozumím... A to toleruju, těším se s ním, ale nerozumím tomu.“
(Martina)

„Vánoce jsem pro něj udělala typicky české se vším všudy, on si to chtěl vyzkoušet a moc se mu to líbilo. Takže jsme se shodli, že je budeme slavit. A jemu to nepřijde divné, bereme to jako, že si děláme moc hezký den a navštívíme rodinu... Stejně to bylo zase naopak z jeho strany při svátku Diwali... Spíše to bereme tak, že jsme jeden druhému obohatili život o další den v roce, který si můžeme užít.“ (Elena)

Mezi rozdílné zvyky a tradice, jež dotazované ženy naopak hodnotí negativně, patří **tradiční indické svatby**, se kterými ale také souvisí obchod s ženami a interrupce. Z těchto důvodů respondentka sdílela obavy v budoucnosti navštívit rodnou zemi partnera.

3.2.1.3. Jídlo

Jídlo a stravovací návyky ve vztazích někdy představují velké odlišnosti (3 respondentky). Příprava jídla má v některých kulturách zvláště významnou pozici, proto mezi partnery panovaly jisté neshody.

„To, co pro Inda není kořeněné, tak prostě není dobré jídlo. No a třeba chleba s máslem na snídani? To je pro něho něco nepředstavitelný... My se moc nehádáme. A teda pokud jo, tak jenom to je proto, že jsem mu na snídani udělala jen topinku. Na to jídlo, to si potrpí.“
(Kateřina)

„Jí pouze čerstvé jídlo, nemohu nic přechovávat do druhého dne. Co se nesní, se vyhazuje, což je pro mě velmi obtížné a nikdy si na to nezvyknu.“ (Michaela)

3.2.1.4. Rodina

Respondentky hodnotily vnímané rozdíly v pojmání rodiny převážně kladně. Líbilo se jim, jak si mezi sebou dokáží pomáhat a jak moc je pro jejich partnera důležitá.

„Přítel má rodinu na prvním místě, rodina je pro něho velmi důležitá. Je na ni hrdý a to se v Česku často nevidí. Vnímám to i ze strany jeho rodiny, že mě mají upřímně rádi. A asi dokonce více, než moje rodina, ze které pocházím.“ (Michaela)

„Jsou taky velmi rodinně založení, rodina drží spolu, za každých okolností si pomáhají, jeden druhého si velmi váží, zvláště pak je cítit úcta k rodičům, v jeho případě jsou v neustálém kontaktu.“ (Elena)

Avšak ve třech případech se objevily tendence rodin partnerů do interkulturního vztahu zasahovat, s čímž se jedinci v interkulturním vztahu následně museli vypořádávat.

„Jediný problém pro ně představuje moje momentální těhotenství, kdy je pro ně nepochopitelné, že v naší kultuře je normální mít dítě i před svatbou, a tak stále opakujeme, že jsme dítě takto brzy v žádném případě neplánovali, že se jedná o nečekanou situaci, a očekává se od nás, že ji napravíme brzkým sňatkem.“ (Elena)

Dvě respondentky dále dodaly, že **nesouhlas ze strany rodičů** pro jejich partnerství představoval překážku, se kterou se snaží nějak vypořádat.

„A co se týče moji rodiny, tak ho vlastně znají všichni, babičky, děda, strejda, teta. Akorát tam je hrozný problém z té tátovi strany, to jakoby přijmout. Mamka, ta už se tak jako nějak zvykla, ale to vidím jako největší překážku a on sám to vnímá jako překážku... Tam je problém to, že když třeba jedu na víkend domů, tak na něm vyloženě vidím, že on se mnou nechce jet. Ze začátku jezdil, ale vlastně tam byla pak i taková konfrontace, ... tak vlastně od té doby přestal.“ (Anežka)

3.2.1.5. Hodnoty

Mezi další zmíněná úskalí, se kterými se museli partneři potýkat, jsou rozdílné hodnoty. Úskalí ve vztahu představovaly například odlišný **pohled na práci**, náplň denního režimu či **hospodaření s financemi**.

„Jejich životní moto je hlavně si ten život užít a ne se honit za kariérou. Oni mají práci proto, ... aby mohli mít peníze a užívat si. Ne jako my, že se tady honíme za penězi, abychom se prostě užívali... Snažím se ho s tím konfrontovat, že teď je tady vlastně se mnou a že by se měl přizpůsobit trošku českým poměrům. Že není úplně v pohodě, když přijde někam o dvě hodiny pozdě... My tady prostě nemáme ve zvyku spát do jedné odpoledne.“ (Anežka)

Jiné závažné spory v interkulturním vztahu se týkaly **plýtvání věcmi**, rozdílných názorů ohledně **domácího mazlíčka**. Odlišné hodnoty v těchto oblastech tak způsobovaly četné neshody mezi partnery.

„On chce koupit k jídlu to a to, a pak to nejí, protože nemá hlad, anebo chuť. Vůbec mu nevadí, že se to zkaží a pak se to vyhodí. Není to pouze jídlo, ale cokoliv... Neumí, anebo nechtějí o věci pečovat.“

„Se psem přišly hádky a třenice a problémy, ne kvůli psovi, ale partnerovu pohledu na věc a jeho panovačnosti. Pes v Anglii není psem jako pes v Česku. Polidšťují je... Když chodí pes v létě ven, bere se mu voda v petce, aby na procházce na asi hodinu netrpěl žízní. Pít z potoku, co protéká parkem, se mu nedovolí.“ (Michaela)

3.2.1.6. Jazyk

Tři respondentky zmínily, že za hlavní úskalí interkulturního vztahu vnímají také rozdílný jazyk partnera, díky němuž nemůže komunikovat s jejich rodinami či blízkými přáteli.

„Věci, které mě třeba mrzí. Že moji rodiče si s ním nerozumí díky té jazykové bariéře. Manžel má poměrně vyvinutý smysl pro humor a myslím si, že by si třeba s mými rodiči moc rozuměli. A díky té jazykové bariéře a tomu, že to tam chybí, ten vztah zůstává hezký, ale jenom na určité takové spíš plytčí úrovni.“ (Martina)

„Největší překážkou je rozhodně jazyk. On neumí česky, tedy si nemůže bez problémů popovídat s mou rodinou a přáteli. Vždycky je tam potřeba, aby byl nějaký ten tlumočník, což jsem vlastně já.“ (Kateřina)

V dalším případě se partneři setkávali s různými nepříjemnými situacemi díky rozdílným komunikačním stylům. Partner se tak díky jeho vřelému a otevřenému přístupu v komunikaci potýkal s jistou odtažitostí ze strany českých zástupců.

„S tím se tady hodně jako setkává on, že pro ně neexistuje, když se s někým seznamuješ, že je jen chladné podání ruky. Prostě obejmout a... pusa na jednu, pusa na druhou tvář. Když tady to udělal mému tátovi, tak můj táta docela vylítl, že ať mu to jako přeložím...“ (Anežka)

3.2.2. Strategie pro vypořádávání se s kulturními rozdíly

S vnímanými kulturními rozdíly se partneři v interkulturním vztahu vypořádávají různorodě. Nejčastěji se však snaží o **vytvoření kompromisů**.

„Oba věříme, že pokud lidé chtějí žít spolu, nezáleží, jak velké rozdíly mezi nimi jsou, a musí se umět dohodnout na kompromisech. Pro nás to prozatím nebyl žádný problém. Přestala jsem používat třeba některé druhy masa, což mi nečinilo problém.“ (Elena)

Vytvořit v interkulturním vztahu kompromis nebylo ale pro partnery vždy jednoduché. Pokud si s řešením organizace kulturních rozdílů nevěděli rady, nebo v případě, že odlišnosti nebyly druhým partnerem brány v potaz, museli se ve vztahu následně vypořádávat s různými konflikty.

„My prostě víme, že chvilku to snášíme, ale pak prostě... z devadesáti procent vybuchnu já... V tu chvíli se to ve mně nahromadí a já prostě vybuchnu, on ví, že musí na pět minut pryč, nebýt u mě, já se uklidním. A je to všechno v pohodě. Takže takhle se mi vypořádáváme s tím... Snažíme se, ale moc to nefunguje.“ (Anežka)

„On je hodně dominantní a přesvědčený o své pravdě. S ním se těžko hledá kompromis... Je tady ta jazyková bariéra, a pokud byl vychovaný jinak, některé věci prostě nezažil, a tak proto pro něho neexistují. Snažila jsem se mu vysvětlit některé mé postoje, které pramení z mého dětství, které mi nedovolí chovat se v určité situaci jinak... Řekl mi na to, že je to ale minulost, na to už nemysli a dělej to jinak.“ (Michaela)

3.2.3. Postoj okolí

V našem výběru se pouze tři respondentky se potýkaly s čistě pozitivními ohlasy ze strany jejich okolí. Zbylé tři se s pevně zakořeněnými předsudky v českém prostředí setkávají. V případě, že se jedná o cizí okolí, se partneři snaží dané negativní postoje ignorovat.

„Jednou jsem se setkala s tím, že jsme s přáteli poseděli v baru. Chlápek od vedlejšího stolu měl průpovídky ve stylu „Slečno, to je váš přítel? Nemá tady doufám bombu?“. To jako odpověděla jsem dost chladným tónem na to, aby se zdržel dalších poznámek. A příteli jsem o tom raději ani neřekla, abych mu nepřidělávala starosti... Pro lidi tady ale hraje roli vzhled a napadlo mě, že teď je atmosféra vůči těmhle lidem tak nepřátelská, že by se klidně mohlo stát, až půjdeme v noci z práce, že nějaký opilý idiot ho bude chtít třeba napadat...“

„Oba jsme tyto negativní ohlasy spíše ignorovali, nebo se je snažili minimalizovat tím, že jsem přítele všem představila osobně, a tak teď tento problém nemusíme vůbec řešit.“
(Elena)

Všechny tyto tři zmíněné respondentky, které se musely potýkat s negativním ohlasem, se také setkaly s **nesouhlasem ze strany jejich rodičů**. V prvním případě předsudky rodičů po bližším poznání partnera postupně opadly. Další dvě respondentky se s negativním postojem rodičů stále potýkají. Uvádí, že nesouhlas ze strany rodičů má na jejich partnerský vztah velký vliv.

„V mé rodině plně fungují xenofobní nálady a předsudky, tudíž to nebylo vůbec jednoduché, to rodině oznámit. Táta ten se napřed zhrozil, že je to určitě nějaký pošahaný muslim... Když ho potom poznal osobně, zjistil, že je to úplně obyčejný kluk a že se ho nemusí bát... Mamka... ta se na něj nevyptávala, ani neví, jak se jmenuje, když už se na něho ptá, tituluje ho vždy jako: Co ten tvůj indián... Jejich ohlasy mě určitě ovlivnili, přece jen to ve mně tak vrtá a bojím se, jak by mohl být můj dlouhodobým partnerem, pokud moje matka dost ignoruje jeho existenci?“ (Kateřina)

3.2.4. Spokojenost ve vztahu

I přes veškerá úskalí, se kterými se partneři museli potýkat, tři participantky hodnotí, že se cítí být v interkulturním vztahu velmi spokojené. V situaci, kdy by mohly cokoli v partnerství změnit, by vše ponechaly tak, jak aktuálně je.

„Já jsem nikdy nebyla šťastnější... Mám v něm hroznou oporu, co jsem prostě nikdy nezažila.“ (Anežka)

„Jsem velmi spokojená, pro mé okolí je překvapující, že je to skutečně nejlepší vztah, jaký jsem kdy měla, nebo si uměla představit. Přítel mi ve všem naprosto vyhovuje. Jsme skutečně šťastní, přestože pocházíme z velmi odlišných kultur.“ (Elena)

Další dvě respondentky spokojenost v interkulturním vztahu hodnotí kladně, ale kdyby mohly, určité aspekty vztahu by změnilly.

„Pokud bych něco změnila, tak by to určitě bylo to, aby můj partner ovládal češtinu a mohl se bavit s mou rodinou.“ (Kateřina)

„Změnila bych něco, ale nevím co. Vím, že tam jako něco nebylo dobře, ale nevím co... Změnila bych to, aby začal chodit na terapie. Že by to taky třeba jinak mohlo vypadat. A třeba by to jako takhle nemuselo skončit. A z mé strany míň oddanosti, ale když je člověk zamilovanej, tak prostě miluje.“ (Tereza)

Michaela svou spokojenost ve vztahu hodnotí tak, že se neustále proměňuje. Pokud by měla možnost cokoli ve vztahu změnit, neadoptovala by s partnerem psa, který do jejich vztahu přinesl spoustu sporů a rozdílných postojů.

„Ta spokojenost ve vztahu se mění... Partner vyžadoval, aby šly věci podle něho a snažil se mě stále přesvědčovat, že on to ví nejlépe. Musela jsem se mu přizpůsobit, jinak bychom šli od sebe.“

3.3. Interkulturní komunikace v partnerském vztahu

V této kapitole se soustředíme na výzkumnou otázku: ***Jak probíhá komunikace mezi partnery, kteří mluví rozdílným mateřským jazykem?***

3.3.1. Společný jazyk

Nejčastěji zvoleným společným jazykem byla **angličtina** (5 vztahů). Martina a Michaela se ve společné domácnosti dorozumívaly v rodném jazyce jejich partnera (angličtina, němčina). V těchto případech rodný jazyk partnera zcela dominoval a jedinci se mezi sebou nijak nesnažili do společné komunikace integrovat mateřský jazyk partnerky.

„Německy mluvím naprosto plynule. Řekla bych, že je naprosto minimální rozdíl v mluvené češtině a němčině... Ze začátku jsem mluvila, ale ne perfektní němčinou. A po těch letech... jsem se určitě posunula mnohem, mnohem, mnohem dál. Jsem schopna mu říct v podstatě všechno, co potřebuji.“ (Martina)

Způsob této komunikace vyhovoval pouze jedné z žen. V případě, že jeden z partnerů jazyk zcela dobře neovládal, se ve společné komunikaci následně vyskytly různé komplikace a **bariéry**.

„Cítím se omezeně, ale zvykám si.“ (Michaela)

V ostatních čtyřech situacích partneri mezi sebou používají **třetí jazyk**. Jedinci tak ve vztahu neměli pocit znevýhodnění při společné komunikaci. Do společné mluvy se tyto

páry také snaží integrovat **prvky z rozdílných mateřských jazyků**, kterými používanou angličtinu následně obohacují. Dvě respondentky pro výchovu svého dítěte volí více jazyků. Chtějí tak, aby bylo schopné se dorozumět s rodinami obou rodičů.

„Rodinná naše řeč je německy, ale komunikace s maminkou je v češtině a s tatínkem v němčině. A když jsme spolu tak si občas něco mluví česky, ale snažíme se tak jakoby překládat, aby [tatínek] neměl pocit, že je z kola ven.“ (Martina)

„Mateřským jazykem dítěte bude čeština. Bude to nejjednodušší pro jeho komunikaci s okolím, rodinou, při vzdělání. Často budeme používat také anglický jazyk... Angličtinu považujeme za jistou výhodu, v útlém věku pro dítě není problém učit se dvěma jazykům, bude to výhoda pro jeho vzdělání. Později taky úplný základ hindštiny, aby mohl komunikovat s babičkou.“ (Elena)

3.3.2. Jazyková bariéra

S jazykovou bariérou se v interkulturním vztahu setkaly všechny dotazované. Jazyk pro ně představuje častou překážku zejména **v začátcích vztahu**, při diskutování **o odborných tématech** a **v komunikaci s rodinou či přáteli** partnera.

„Určitě je potřeba při setkání s mou rodinou nebo některými přáteli překládat a oni se cítí taky znevýhodnění, že neví přesně o čem je řeč, když spolu mluvíme anglicky.“ (Elena)

„Když jste na začátku toho jazyka, když si některé věci třeba překládáte vevnitř, tak je těžké v tom jazyce komunikovat.“ (Martina)

Někdy cizí jazyk představoval problém i v běžných situacích z důvodu nedostatečné slovní zásoby společného jazyka. V některých případech pocítovaly neschopnost se v cizím jazyce adekvátně vyjádřit a jisté myšlenky pro ně nebylo zcela snadné v cizí řeči sdílet spolu s partnerem (3 respondentky). Určité aspekty z českého jazyka tak podle nich nelze do cizího jazyka převést. Konkrétně zmíněna byla například přísloví či poezie.

„Angličtina podle mě není tak sofistikovaný jazyk jako naše čeština. V anglickém jazyce taky nejde všechno vyjádřit jako v tom českém.“ (Michaela)

Jazykovou bariérou se partneři snaží překonat především pomocí **komunikační technologie**. Vyhledávají cizí slova ve slovníku a následně se snaží dané myšlenky vzájemně dovysvětlit nebo do společné komunikace jednoduše zahrnují gesta a jiné aspekty neverbální komunikace pro zdokonalení porozumění.

„Bála jsem se, že mi někdy dojdou slovíčka, ale vždycky můžete potom použít ruce, takže v tomhle problém opravdu není.“ (Kateřina)

„Někdy je to určitě těžší, protože třeba do té angličtiny se někdy přesně nedá přeložit z češtiny do angličtiny, to samé jako z angličtiny do češtiny... Když už fakt nevím, tak prostě zapnu Google translator, napíšu to z češtiny do řečtiny a pak, když to vidí v té řečtině, tak asi pochopí. Samozřejmě ten překlad není správný, ale asi pochopí, na co jsem se ptala. Tak mně to řekne v angličtině a pak si rozumíme, anebo to zase přehodí do češtiny, takže si porozumíme.“ (Anežka)

Neschopnost porozumět partnerovu jazyku ne vždy dotazované uváděly jako překážku. Tereza naopak situaci, kdy jako jediná nebyla schopna cizímu jazyku porozumět, vnímala velmi pozitivně.

„To třeba jsem jen tak někdy poslouchala, že jsem tam třeba byla a on pracoval. On dělal v baru a teď jsi slyšela, jak si povídají. Mně třeba dělalo úplně dobře jenom sedět a poslouchat. A to je fakt pěkný na té kultuře, že jsi jediná, že vůbec nerozumíš. To jsem si strašně užívala a fascinovalo mě to. Vždycky jsem jim normálně říkala, že mi to nevadí, ať si mluví dál.“

Výrazné zlepšení se v cizím jazyce uvádí celkem tři respondentky. I přes veškeré jazykové bariéry participantky měly pocit, že si s partnerem dokážou porozumět, přestože to pro ně ne vždy bylo snadné.

„Myslím, že jsme nějakým způsobem pochopili obsah. Důležité je se pochopit, ... o to jsme se snažili.“ (Tereza)

3.3.3. Emoce a jazyk

Na počátku interkulturního vztahu měli partneři problém s vyjádřením a porozuměním pocitů toho druhého celkem ve dvou případech. Aktuálně má pět z dotazovaných žen pocit, že si dokážou navzájem s partnerem vysvětlit a pochopit pocity toho druhého. Podle nich lze pocity vyjádřit nejenom pomocí slov. Pouze ve dvou situacích respondentky vnímají jazyk jako překážku ve sdílení vlastních pocitů.

Participantky preferují vyjádřit lásku v mateřském jazyce partnera. V případě užití společného jazyka angličtiny příkládaly výrazu „*I love you*“ mnohem menší význam než projevu v mateřském jazyce jednoho z partnerů. Michaela také upozornila na odlišný způsob chápání slovesa milovat v českém a anglickém jazyce.

„Řekl mi, že jsem pro něho velmi důležitá a že mě má velmi rád. Což si myslím, že je více, než milovat, i když tady je mezi češtinou a angličtinou velmi zásadní rozdíl v pochopení slovesa milovat.“ (Michaela)

*„Mám pocit, že je to pro mě teďka snazší vyjádřit v němčině než v češtině, že ta láska má teď pro mě německou podobu. Partner je Němec a ta naše komunikace je v němčině a je mi to bližší teď. Miluji tě se mi říká mnohem hůř nebo by se mi říkalo mnohem hůř než **Ich liebe dich**.“* (Martina)

*„Přeci jenom to je můj mateřský jazyk a je to pro mě takový přirozenější. A znělo to jako hlubší. Než takovýto **I love you**, který zrovna vidíš jako na každém druhém hrnku v obchodě, tak už to člověk ani tolik nevnímá.“* (Anežka)

„Bylo mi příjemnější, když jsme si to říkali estonsky a česky. Ono to je hodně důležitý slovo, které bys měl prostě jako vědět... Mně už to anglické přijde jako taková nálepka, ale pak jsme to taky říkali.“ (Tereza)

3.4. Přínosy interkulturního partnerského vztahu

Zhodnotit přínosy interkulturního partnerského vztahu nebylo pro participantky zdaleka tak snadné jako vyjmenovat úskalí, se kterými se musely potýkat. Všechny dotázané jako jeden z hlavních přínosů uvedly **obratnost vyjadřování v cizím jazyce**. Některé z nich se snaží do společné komunikace integrovat nová slovní označení, které tak jejich mluvu výrazně obohacují (3 participantky).

„Naše angličtina se díky každodennímu používání stále zlepšuje, máme i svá vlastní slova pro některé věci.“ (Elena)

Jako další důležitý přínos interkulturního vztahu vnímaly **bezprostřední poznání nové kultury** a vzájemné obohacení se (5 respondentek). Část z nich následně dodala, že jsou díky této zkušenosti také **otevřenější vůči novým zkušenostem** (2 respondentky), anebo získaly **jiný úhel pohledu na svět** (2 respondentky).

„Trénujete jazyk a dovídáte se o jiné kultuře. Začala jsem se o indickou kulturu víc zajímat, dokonce se snažím naučit i nějaké indické recepty, aby příště zase nemrmlal, až mu pak uvařím. Člověk je i potom tolerantnější a otevřený novým věcem, lidem a vlastně kulturám.“
(Kateřina)

Ve dvou případech vnímají zkušenost s interkulturním vztahem jako další **možnost sebezpoznávání a cítí se být sebevědomější**, než tomu bylo doposud.

„Je to další velký kus sebezpoznání, možná větší, než by člověk řekl... Překonáváš nějak sebe a zjistíš, že spousta věcí je možných a ani jsi před tím netušila, že jsou.“ (Tereza)

„Myslím, že mě to celkově partnerství změnilo. Možná tím, že on je z jiné kultury nebo z jiného státu, že mi dodal odvalu k věcem, které bych pravděpodobně v České republice nebyla schopná si troufnout... Jsem sebevědomější a jsem zvyklá si spoustu věcí vyřídit sama.“ (Martina)

Za jiné přínosy následně uvedly, že ze strany partnera vnímají mnohem větší **respekt**, se kterým se u českých zástupců mužů dosud nesetkaly.

„Když si prostě někoho vezmou, počítají potom s tím, že s ním budou až do konce života.“
(Kateřina)

„Myslím, že ženy v Německu jsou mnohem víc respektované než v Česku... To možná taky byl jeden z důvodů, proč jsem si vybrala právě partnera Němce.“ (Martina)

V dalších rozhovorech byla u dvou respondentek zaznamenána možnost **cestování**. Dotazované zmínily, že díky rodině, která žije v zahraničí, mohou častěji cestovat. Cítily, že mají jakési další rodinné zázemí v cizí zemi, do které se rády znovu vrací.

„Když budu někam chtít jet, vycestovat, tak vím, že mi prostě stačí mít peníze na letenku. A nemusím řešit, kde budu přespávat a vlastně je to takový snazší i to cestování.“ (Anežka)

Tereza také zmínila, že hlavním přínosem interkulturního partnerského vztahu je možnost vychovávat **bikulturní a bilingvní děti**.

„To samé jsem se těšila, až spolu budeme mít děti a budou ještě mluvit osmi jazyky a budou prostě jezdit za babičkou do Tallinu a za babičkou do Prahy. A tak celkově se mi strašně líbí cestování, jakože ta celková myšlenka, že se různě mísí kultury a dá se žít prostě kdekoli.“

3.4.1. Doporučení pro ostatní interkulturní páry

Pokud by participantky měly možnost dát ostatním interkulturním párům radu, doporučily by jim především naučit se cizímu jazyku, být ochoten vytvořit kompromisy, nenechat se ovlivnit předsudky okolí, počítat s jinými zvyklostmi partnera a uvědomit si, na čem opravdu záleží.

„Nejdůležitější je to, naučit se jazyk partnera. Jelikož od toho se pak odvíjí úplně všechno, protože ta komunikace na co nejlepší úrovni je v tom partnerském vztahu nesmírně důležitá. V případě, že nefunguje komunikace, je strašně moc sporů.“ (Martina)

„Ať se toho určitě lidi nebojí. Jazyk prostě není překážka, ... a i kdyby vlastně ty lidi neuměli anglicky, tak v dnešní době není problém. Jsou i internetový kurzy, jak se naučit jazyk... Když se dva lidi mají rádi, tak tomu není potřeba slov, stačí k tomu gesta si to ukázat.“ (Anežka)

„Jakože fakt si uvědomit, na čem záleží. Ze začátku řešíš akorát blbosti... Užívejte si tu kulturu prostě, je to krásný to poznávat a poznávat něco nového a to jako člověka obohacuje hrozně moc.“ (Tereza)

„Počítejte s rozdílným prostředím, ve kterém partner vyrůstal, s návyky a jiným myšlením. Dobře se naučte jazyk partnera a buďte ochotní se smířit s tím, že Vám partner neporozumí ve věcech vám jasných.“ (Michaela)

„Hlavně se domluvte na kompromisech. Pokud nejsou partneři ochotni se dohodnout, pak vztah nemůže dlouhodobě fungovat, a je tak pouze ztrátou času.“ (Elena)

4. Diskuze

Cílem našeho výzkumu bylo popsat prožívání specifík interkulturních partnerských vztahů, které mohou přinést hlubší porozumění tomu, jak tyto vztahy fungují. V české literatuře se s interkulturními intimní vztahy téměř nesetkáme, odborné publikace se jim věnují pouze okrajově. Ve výzkumných pracích studentů jsou reflektovány převážně z pedagogického hlediska ohledně interkulturní výchovy dětí. Konkrétně s psychologickými aspekty interkulturních vztahů se můžeme setkat v diplomové práci Loučimové (2006), která se stejně jako my soustředila jak na možná úskalí, tak i na jejich přínosy. Mezikulturními vztahy se také zabývala Rausová (2015), jež pomocí metody rozhovoru s oběma partnery zjišťovala jednotlivá specifika, která se v těchto vztazích mohou vyskytovat. My jsme provedli polostrukturovaný rozhovor konkrétně pouze s partnerem české národnosti a to především proto, abychom se vyvarovali možné jazykové bariéry a následnému zkreslení interpretace daných prožitků při převodu do českého jazyka. Během vytváření samotných otázek jsme se inspirovali zejména v zahraniční publikaci autora Romano (2008).

Výzkumný soubor jsme vybrali pomocí metody sněhové koule, díky čemuž jsme se tázali pouze zástupců ženského pohlaví. Nepodařilo se nám tak zajistit zcela reprezentativní vzorek zkoumané populace. Předpokládáme, že téma partnerských vztahů spadá především do oblasti zájmu žen, o němž jsou daleko ochotnější hovořit a sdílet tak své zkušenosti. Z tohoto důvodu získaná data reflektují spíše to, jak interkulturní partnerské vztahy prožívají české ženy, nikoli muži. Dalším rizikem, kterého jsme si vědomi, je samotná velikost výběrového souboru. Pro další zkoumání bychom doporučili spíše zvolit věkově homogennější skupinu a zpřísnit kritérium ohledně doby společného soužití. Zdá se, že tyto páry ještě neměly možnost prozkoumat všechny oblasti vztahu, do kterých by různorodá kultura mohla zasahovat. V našem výzkumu se také nevyskytla taková situace, kdy se oba dva partneři museli potýkat s tzv. třetí kulturou. Tedy s prostředím, které by bylo odlišné od kultur obou dvou partnerů. Zkoumání vlivu třetí kultury na interkulturní vztah by mohl tvořit námět na další studie v této oblasti. Pro další výzkumy také doporučujeme užší zaměření tohoto fenoménu a více se soustředit spíše na jednu z oblastí (např. strategie vypořádávání se s interkulturními rozdíly), podobně jako je tomu v zahraničních studiích (Seshadri, Knudson-Martin, 2013).

Jaké jsou okolnosti vzniku interkulturního partnerského vztahu?

Nejčastější příčinou společného setkání byl zahraniční pracovní pobyt jednoho z partnerů. Z výpovědí respondentů bylo zřejmé, že vycestovat do cizí země se záměrem nalézt lepší pracovní nabídky je dnes běžnou záležitostí. Jak Gaspar (2010) uvádí, právě pracovní příležitosti představují nejčastěji uváděný důvod migrace uvnitř Evropské unie. Když se partneři o něco blíže poznali, často se jim podařilo v relativně krátké době k sobě nastěhovat tak, aby si byli vzájemně dostupní. Hlavním motivem navázání intimního vztahu s cizincem byla zamilovanost, sdílení společných hodnot a zájmů. Podobně autorka Ilgūnienė (2011) ve své kvalitativní studii popisuje, že láska stále zůstává klíčovým motivem vstupu do interkulturního intimního vztahu. Mezi osobnostními tendencemi jedinců, které vymezil Romano (2008), se v naší práci vyskytl jakýsi trend kompenzující osobnosti a rebela, jak samy o sobě dotazované uvedly.

Jaká jsou hlavní úskalí interkulturního partnerského vztahu?

Mezi hlavní úskalí, se kterými se všechny interkulturní páry musely potýkat, patří jazyková bariéra. Na počátku vztahu tak partneři mohou zažívat mnohem náročnější vztah než partneři ve vztahu v rámci jedné kultury. S jazykovou bariérou se také museli vypořádávat při zapojení se do debaty o náročnějších tématech či během snahy zapojit do společné komunikace své rodiče a přátele. Jednotlivci do interkulturního vztahu společně přinášejí perspektivu odlišné kultury a rozdílné pojmání běžného chodu domácnosti. Tato skutečnost ve společné domácnosti může způsobit četná úskalí, se kterými se jedinci musí potýkat. Partneři se vypořádávali především s odlišnými stravovacími návyky, postoji, kulturními tradicemi a svátky, či vlivem rodiny. V diplomové práci Loučimové (2006) se respondenti naopak nejčastěji potýkali s problematikou syndromu vystěhovalce a pocíťovanou částečnou ztrátou domova, který se v naší práci vůbec nevyskytl. Po narození dítěte může nastat i taková situace, kdy se mezi partnery vynoří nové odlišné hodnoty, se kterými se dosud nemuseli setkat. Z toho důvodu výchova dítěte představuje další problematický bod ve smíšeném partnerství. Přestože Rausová (2015) uvádí, že přijetí interkulturního vztahu rodinou probíhá obvykle pozitivně, v našem výzkumu se ukázalo, že nesouhlas ze strany rodičů představuje pro partnery ve vztahu velkou překážku. Negativní postoj rodiny k interkulturnímu vztahu má tak na jedince jednoznačný vliv. Avšak tzv. Romeo a Julie efekt, jak ve své studii uvádí Driscoll a kol. (1972), se nepotvrdil. V českém prostředí se partneři s předsudky stále občas setkávají nehledě na to, jak dobře se partneři odlišné kultuře

přizpůsobili. Podobně jako u Loučimové (2006) jsme se ve výzkumu naopak nesetkali s žádnými výtkami ze strany rodičů partnera. Můžeme soudit, že je tomu tak z důvodu rozdílné historie daných zemí a malou zkušeností s mícháním národností v partnerských vztazích v našem prostředí.

Jakým způsobem se partneři s kulturními rozdíly běžně vypořádávají?

Nejčastěji se snaží o vytvoření kompromisů. V případě, že tyto ústupky mezi partnery nefungují, se musí potýkat s konflikty, které následně vytvářejí trhliny ve vztahu. Což také podporuje výzkum autorek Seshadri a Knudson-Martin (2013), které tvrdí, že do intimního vztahu spolu s nevyřešenou organizací kulturních rozdílů přichází také četné konflikty a napětí mezi partnery.

Jak probíhá komunikace mezi partnery, kteří mluví rozdílným mateřským jazykem?

Interkulturní páry spolu nejčastěji komunikují v anglickém jazyce. V případě, kdy partneři používají angličtinu jako třetí jazyk, se jí snaží obohatit různými termíny přejatých z obou mateřských jazyků. Cizí jazyk do společné komunikace s sebou často přináší mnohé bariéry, které se jedinci následně snaží překonat dohledáním slov na internetu či zpětnému ověřování pochopených významů. Neznalost partnerova jazyka však nemusí vždy být překážkou, existují i takové případy, kdy je na tuto situaci nahlíženo naopak pozitivně. Přes veškeré jazykové bariéry mají jedinci i tak pocit, že dokáží dostatečně vysvětlit a porozumět pocitům toho druhého. Pokud si mezi sebou vyznávají lásku, preferují k tomu použít mateřský jazyk partnera pro vyjádření hloubky jejich prožitku. Na frázi „*I love you*“ partneři často pohlížejí jako na nadužívané slovo, které pro ně není natolik důležité.

Jaké jsou hlavní přínosy interkulturního partnerského vztahu?

Mezi hlavní přínosy interkulturality v partnerském vztahu respondenti řadí především zdokonalení se v cizím jazyce a bezprostřední poznání nové kultury. Mají také pocit, že díky bližšímu seznámení se s cizí kulturou jsou otevřenější vůči novým zkušenostem a získali tak jiný úhel pohledu na svět. Partnerky také nabyly většího sebevědomí, zkušenost s interkulturním partnerským vztahem vnímají jako další způsob sebepoznání. Za další přínos toho, že partner pochází z jiné země, označují samotnou možnost cestovat a mít jakési další rodinné zázemí v cizí zemi. V případě, že jedinci plánují založit multikulturní rodinu, chtějí vychovat bilingvní děti, se kterými mohou žít kdekoli po světě. Jak jsme již jednou uvedli, jen malá část zahraničních výzkumů interkulturních partnerských vztahů se soustředí

právě na jejich přínosy. Tato pozitivně laděná specifika se však od výsledků daných studií (Romano, 2008) výrazně neliší.

Na závěr rozhovoru respondentky sdílely radu pro ostatní interkulturní vztahy, jak předejít možným úskalím a jak se s nimi vypořádat. Z daných výpovědí jasně vyplynulo, že je důležité dostatečně ovládat cizí jazyk, být schopen ve vztahu udělat kompromis, být si vědom odlišného prostředí, ze kterého partner pochází, a nenechat se ovlivnit negativními postoji okolí.

5. Závěry

Z výzkumu vyplývá, že vycestovat do zahraničí za účelem práce je jedním z nejčastějších faktorů, které zvyšují pravděpodobnost kontaktu mezi lidmi z odlišných prostředí. V motivaci pro navázání intimního vztahu s cizincem zvítězila zamilovanost a podobné základní vlastnosti partnera. Díky tomu, že partneři vyrůstali v jiné kultuře, se ve vztahu často potýkají s rozdíly ohledně jídla a stravování, s odlišnými postoji, kulturními tradicemi a svátky, výchovou dítěte a zásahy do vztahu ze strany rodiny. Hlavní překážku interkulturního partnerského vztahu představuje především jazyková bariéra a nesouhlas ze strany rodičů. S jazykovou bariérou se potýkali všichni jedinci na samotném počátku vztahu či při snaze komunikovat s rodinou partnera. Pokud partneři během vztahu na kulturní rozdíly narazí, snaží se vytvořit kompromis. V případě, že kompromisy mezi jedinci nefungují, se následně potýkají s různými konflikty. Partneři se také snaží společný jazyk obohatit integrací základních slovíček z obou mateřských jazyků. I přes veškeré bariéry mají jedinci pocit, že dokáží dostatečně vysvětlit a porozumět pocitům toho druhého. K vyznání lásky preferují použití mateřského jazyka toho druhého. Jako hlavní přínosy interkulturního partnerského vztahu jedinci hodnotí zdokonalení se v cizím jazyce, obohacení se o nové poznatky a možnost sebepoznávání.

Souhrn

Hlavním cílem této práce bylo popsat, jak partneři vnímají a prožívají specifika interkulturních partnerských vztahů. Práci dělíme na dvě hlavní části - teoretickou a empirickou. V teoretické části nejprve vymežíme základní pojmy, které jsou pro zasazení dané problematiky do kulturního kontextu klíčové. Následně se zaměříme na okolnosti vzniku interkulturního vztahu, jeho počátky a postoje okolí. Dále se zabýváme tím, jak komunikace mezi partnery probíhá a s jakými úskalími se mohou ve vztahu potýkat. Poslední kapitolu teoretické části věnujeme přínosům interkulturního partnerského vztahu.

Pro uskutečnění samotného výzkumu jsme zvolili kvalitativní přístup a vytyčili výzkumné cíle. V souladu s nimi formulujeme tyto výzkumné otázky:

1. Jaké jsou okolnosti vzniku interkulturního partnerského vztahu?
2. Jaká jsou hlavní úskalí interkulturního partnerského vztahu?
3. Jakým způsobem se partneři s kulturními rozdíly běžně vypořádávají?
4. Jak probíhá komunikace mezi partnery, kteří mluví rozdílným mateřským jazykem?
5. Jaké jsou hlavní přínosy interkulturního partnerského vztahu?

Pomocí polostrukturovaného interview jsme se snažili, z hlediska osobní perspektivy jednoho ze šesti respondentů, lépe porozumět tomu, jak interkulturní partnerské vztahy fungují. Výběrový soubor byl získán pomocí metody sněhové koule, díky které jsme do našeho vzorku nabrali pouze ženy. Všechny rozhovory byly zaznamenány na diktafon a dále pomocí transkripce převedeny do písemné podoby. Následně jsme provedli kódování dat, pro jejichž analýzu posloužila metoda vytváření trsů. Pro lepší přehlednost byly výsledky analýzy poté uspořádány do jednotlivých oblastí podle daných výzkumných otázek. Výsledné poznatky představovaly dílčí specifika, se kterými se partneři v interkulturních vztazích potýkají. Získané informace nám tak umožňují hlubší poznání toho, jak interkulturní partnerské vztahy fungují a jak je jednotlivci prožívají.

Nedostatkem naší provedené studie je především malý počet participantů a nedostatečně homogenní soubor zkoumaných párů, tuto limitující okolnost je proto nutné brát v potaz při zobecňování výsledků.

Seznam použitých zdrojů a literatury

Literatura

- 1) Abu-Lughod, L., & Lutz, C. A. (1990). *Language and the Politics of Emotion*. Cambridge: Cambridge University Press.
- 2) Berry, J. W., Poortinga, Y. H., Breugelmans, S. M., Chasiotis, A., & Sam, D. L. (2011). *Cross-Cultural Psychology: Research and Applications*. Cambridge: Cambridge University Press.
- 3) Bochner, S. (1982). *Cultures in contact: Studies in cross-cultural interaction*. Oxford: Pergamon Press Ltd.
- 4) Breger, R., Hill, R. (1998). *Cross-cultural marriage: Identity and choice*. New York: Bergamon.
- 5) Breidenbach, J., Nyíri, P. (2009). *Seeing culture everywhere: From genocide to consumer habits*. Seattle, WA: University of Washington Press.
- 6) Budil, I. T. (2003). *Mýtus, jazyk a kulturní antropologie*. Praha: Triton.
- 7) Ennaji, M. (2005). *Multilingualism, cultural identity, and education in Morocco*. New York: Springer Science & Business Media.
- 8) Favell, A. (2011). *Eurostars and Eurocities: Free movement and mobility in an integrating Europe*. New Jersey: Blackwell Publishing.
- 9) Ferraro, G., & Andreatta, S. (2011). *Cultural anthropology: An applied perspective*. Belmont: Cengage Learning.
- 10) Gavin, H. (2008). *Understanding research methods and statistics in psychology*. London: Sage Publications Ltd.
- 11) Gillernová, I., Rymeš, M., & Kebza, V. (2011). *Psychologické aspekty změn v české společnosti: člověk na přelomu tisíciletí*. Praha: Grada Publishing.
- 12) Hall, E. T. (1976). *Beyond culture*. Garden City, NY: Doubleday.
- 13) Harkins, J., & Wierzbicka, A. (2001). *Emotions in crosslinguistic perspective*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- 14) Hartnoll, R. (Ed.). (2003). *Výběr vzorku metodou sněhové koule: Snowball Sampling*. Praha: NMS, Úřad vlády ČR.
- 15) Hendl, J. (2012). *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál.
- 16) Hofstede, G. (1984). *Culture's consequences: international differences in work-related values*. Beverly Hills: Sage Publications.

- 17) Hofstede, G., Hofstede, G. J., Minkov, M. (2010). *Cultures and Organizations: Software of the Mind: Intercultural Cooperation and its Importance for Survival*. New York: McGraw Hill.
- 18) Lloyd, B. B. (1972). *Perception and cognition: A cross-cultural perspective*. Harmondsworth: Penguin Books.
- 19) Bačová, V. (2003). Osobná identita – konštrukcie – text – hľadanie významu. In Čermák, I., Hřebíčková, M., Macek, P. (eds): *Agrese, identita, osobnost*. Brno: Psychologický ústav AV ČR, Sdružení SCAN Tišnov, s. 231-248.
- 20) Martin, J. N., & Nakayama, T. K. (2010). *Intercultural communication in contexts*. New York: McGraw-Hill Higher Education.
- 21) Maříková, H., Vodáková, A., & Petrusek, M. (1996). *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum.
- 22) Miovský, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada Publishing.
- 23) Morgensternová, M., Šulová, L., Štetovská, I., Gruber, J., Šípek, J., Loučimová, B., ... Vejvodová, M. (2007). *Interkulturní psychologie. Rozvoj interkulturní senzitivity*. Praha: Nakladatelství Karolinum.
- 24) Morreale, S. P., Spitzberg, B. H., & Barge, J. K. (2001). *Human Communication: Motivation. Knowledge & Skills*. Belmont, Wardroth: Thomas Learning.
- 25) Nakonečný, M. (2000). *Lidské emoce*. Praha: Academia.
- 26) Nash, R. D. (1997). *Coping with interracial dating*. New York: The Rosen Publishing Group.
- 27) Parkinson, B., Fischer, A. H., Manstead, A. S. R. (2005). *Emotion in social relations. Cultural, group, and interpersonal processes*. New York: Psychology Press.
- 28) Pokorný, J. (2009). *Lingvistická antropologie: jazyk, mysl a kultura*. Praha: Grada Publishing.
- 29) Pollock, D., & Van Reken, R. (2010). *Third culture kids: Growing up among worlds*. Boston: Nicholas Brealey Publishing.
- 30) Průcha, J. (2007). *Interkulturní psychologie*. Praha: Portál.
- 31) Průcha, J. (2010). *Interkulturní komunikace*. Praha: Grada Publishing.
- 32) Romano, D. (2008). *Intercultural marriage: Promises and pitfalls*. Boston: Nicholas Brealey Publishing.
- 33) Samovar, L., Porter, R., McDaniel, E., & Roy, C. (2015). *Communication between cultures*. Boston: Wadsworth, Cengage Learning.

- 34) Shelling, G., & Fraser-Smith, J. (2008). *In Love But Worlds Apart: Insights, questions, and tips for the intercultural couple*. Bloomington: AuthorHouse.
- 35) Slaměnik, I. (2001). *Emoce a interpersonální vztahy*. Praha: Grada Publishing.
- 36) Smith, J. A. (2003). *Qualitative psychology: A practical guide to research methods*. London: Sage Publications Ltd.
- 37) Stafford, L. (2004). *Maintaining long-distance and cross-residential relationships*. London: Routledge.
- 38) Spickard, P. R. (1991). *Mixed blood: Intermarriage and ethnic identity in twentieth-century America*. Madison: University of Wisconsin Press.
- 39) Šámal, P., Štenglová, I., Šturma, P., Bělina, M., Fiala, J., & Hendrych, D. (2003). *Právnícký slovník*. Praha: C.H. Beck.
- 40) Ting-Toomey, S. (1999). *Communicating across cultures*. New York: Guilford Press.
- 41) Walker, I., & Novák, O. (2013). *Výzkumné metody a statistika*. Praha: Grada Publishing.
- 42) Wierzbicka, A. (1999). *Emotions across languages and cultures: Diversity and universals*. Cambridge University Press.
- 43) Willerton, J. (2012). *Psychologie mezilidských vztahů*. Praha: Grada Publishing.
- 44) Wilson, R. L., & Wilson, R. (2014). *Understanding emotional development: providing insight into human lives*. New York: Routledge.
- 45) Yin, R. K. (2011). *Applications of case study research*. London: Sage Publications Ltd.

Elektronické zdroje

- 46) Arnett, J. J. (2002). The psychology of globalization. *American psychologist*, 57(10), 774. doi:10.1037/0003-066X.57.10.774
- 47) Berry, J. W. (1974). Psychological Aspects of Cultural Pluralism: Unity and Identity Reconsidered. *Topics In Culture Learning*, 2, 17-22. Získáno 12. ledna 2016 z <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED100159.pdf>
- 48) Berry, J. W. (2010). Intercultural Relations and Acculturation in the Pacific Region. *Journal Of Pacific Rim Psychology*, 4(2), 95-102. doi:10.1375/prp.4.2.95
- 49) Boroditsky, L. (2011). How language shapes thought. *Scientific American*, 304(2), 62-65. doi:10.1038/scientificamerican0211-62

- 50) Brahic, B. (2013). The Politics of Bi-nationality in Couple Relationships: A Case Study of European Bi-national Couples in Manchester. *Journal of Comparative Family Studies*, (6), 699. Získáno 30. května 2015 z <http://www.jstor.org/stable/23644590>
- 51) Brubaker, R., & Cooper, F. (2000). Beyond "identity". *Theory and society*, 29(1), 1-47. doi: 10.1023/A:1007068714468
- 52) Bustamante, R. M., Nelson, J. A., Henriksen, R. J., & Monakes, S. (2011). Intercultural couples: Coping with culture-related stressors. *The Family Journal*, 19(2), 154-164. doi:10.1177/1066480711399723
- 53) Casmir, F. L. (1999). Foundations for the study of intercultural communication based on a third-culture building model. *International Journal of Intercultural Relations*, 23(1), 91-116. doi:10.1016/S0147-1767(98)00027-3
- 54) Cerroni-Long, E. L. (1985). Marrying Out: Socio-Cultural and Psychological Implications of Intermarriage. *Journal Of Comparative Family Studies*, 16(1), 26-46. Získáno 5. června 2015 z <http://www.jstor.org/stable/41601528>
- 55) Cheng, C. C. (2010). A study of inter-cultural marital conflict and satisfaction in Taiwan. *International Journal Of Intercultural Relations*, 34, 354-362. doi:10.1016/j.ijintrel.2010.04.005
- 56) Cools, C. A (2006) Relational Communication in Intercultural Couples. *Language and Intercultural Communication*, 6(3-4), 262-274, doi: 10.2167/laic253.0
- 57) Crippen, C. L. (2011). *Working with intercultural couples and families: Exploring cultural dissonance to identify transformative opportunities*. Získáno 5. listopadu 2015 z http://counselingoutfitters.com/vistas/vistas11/Article_21.pdf
- 58) Český statistický úřad (2015). Vývoj obyvatelstva České republiky, Sňatečnost. Získáno 17. prosince 2015 z <https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-obyvatelstva-ceske-republiky-2014>
- 59) Damigella, D., Licciardello, O., & Longo, L. (2013). Bilingualism: Education Practices and Identity Development. A Study with Mixed Couples. *Procedia - Social And Behavioral Sciences*, 84, 1067-1071. doi:10.1016/j.sbspro.2013.06.701
- 60) Deardorff, D. K. (2006). Identification and assessment of intercultural competence as a student outcome of internationalization. *Journal of studies in international education*, 10(3), 241-266. doi: 10.1177/1028315306287002
- 61) Dervin, F. (2013). Do intercultural couples "see culture everywhere"?. *Civilisations*, 62, 131-147. doi:10.4000/civilisations.3352

- 62) Dion, K. K., & Dion, K. L. (1993). Individualistic and Collectivistic Perspectives on Gender and the Cultural Context of Love and Intimacy. *Journal Of Social Issues*, 49(3), 53-69. doi:10.1111/j.1540-4560.1993.tb01168.x
- 63) Driscoll, R., Davis, K. E., & Lipetz, M. E. (1972). Parental interference and romantic love: the Romeo and Juliet effect. *Journal of Personality and Social Structure*, 24, 1–10. doi: 10.1027/1864-9335/a000181
- 64) Evanoff, R. (2006). Integration in intercultural ethics. *International Journal Of Intercultural Relations*, 30, 421-437. doi:10.1016/j.ijintrel.2005.11.001
- 65) Frame, M. W. (2004). The Challenges of Intercultural Marriage: Strategies for Pastoral Care. *Pastoral Psychology*, 52(3), 219-232. doi:10.1023/B:PASP.0000010024.32499.32
- 66) Gaspar, S. (2010). Family and social dynamics among European mixed couples. *Portuguese Journal Of Social Science*, 9(2), 109-125. doi:10.1386/pjss.9.2.109_1
- 67) Gaspar, S. (2012). Patterns of bi-national couples across five EU countries. *Sociologia, Problemas E Práticas*, (70), 71. doi:10.7458/SPP2012701211
- 68) Gudykunst, W. B., & Nishida, T. (2001). Anxiety, uncertainty, and perceived effectiveness of communication across relationships and cultures. *International Journal Of Intercultural Relations*, 25, 55-71. doi:10.1016/S0147-1767(00)00042-0
- 69) Heller, P. E., & Wood, B. (2000). The influence of religious and ethnic differences on marital intimacy: Inter-marriage versus intra-marriage. *Journal Of Marital And Family Therapy*, 26(2), 241-252. doi:10.1111/j.1752-0606.2000.tb00293.x
- 70) Herskovits, M., Linton, R., & Redfield, R. (1936). Memorandum for the Study of Acculturation. *American Anthropologist*, 38(1), 149-152. doi:10.1525/aa.1936.38.1.02a00330
- 71) Iheduru-Anderson, K. (2015). Cultural diversity & inclusivity. Where are we at?. *Australian Nursing & Midwifery Journal*, 23(4), 18-23.
- 72) Ilgūnienė, R. (2011). Aspects of ethnically mixed marriages and their adaptation to the society. *Social education/socialinis ugdyimas*, 14(25), 196. Ziskáno 5. června 2015 z <http://www.i-manager.lt/upload/201104/Socialinisugdyimas14%2825%29.pdf>
- 73) Kalmijn, M. (1998). Inter-marriage and Homogamy: Causes, Patterns, Trends. *Annual Review of Sociology*, 24, 395-421. doi: 10.1146/annurev.soc.24.1.395
- 74) Kellner, J. (2009). Gender Perspective in Cross-Cultural Couples. *Clinical Social Work Journal*, 37(3), 224-229. doi:10.1007/s10615-009-0214-4

- 75) Kim, Y. Y. (2008). Intercultural personhood: Globalization and a way of being. *International Journal of Intercultural Relations*, 32(4), 359-368. doi:10.1016/j.ijintrel.2008.04.005
- 76) Kolman, L., Noorderhaven, N. G., Hofstede, G., & Dienes, E. (2003). Cross-cultural differences in Central Europe. *Journal of Managerial Psychology*, 18(1), 76-88. doi:10.1108/02683940310459600
- 77) Lee, S. (2006). Somewhere in the middle: The measurement of third culture. *Journal of Intercultural Communication Research*, 35, 253-264. doi:10.1080/17475750601027055
- 78) Leontovich, O. A. (2014). Where Angels Fear to Tread: Communication Strategies in an Intercultural Family. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 154, 286-291. doi:10.1016/j.sbspro.2014.10.153
- 79) Lindquist, K. A., MacCormack, J. K., & Shablack, H. (2015). The role of language in emotion: predictions from psychological constructionism. *Frontiers In Psychology*, 61-17. doi:10.3389/fpsyg.2015.00444
- 80) Loučimová, B. (2006). *Psychologické aspekty interkulturních partnerských vztahů* (diplomová práce). Získáno 17. října 2015 z Thesis repository IS UK.
- 81) Maffioli, D., Paterno, A., & Gabrielli, G. (2014). International Married and Unmarried Unions in Italy: Criteria of Mate Selection. *International Migration*, 52(3), 160-176. doi:10.1111/imig.12049
- 82) Matsumoto, D. (2006). Culture and Nonverbal Behavior. In Manusov, V., & Patterson, M. *The SAGE handbook of nonverbal communication*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- 83) McGoldrick, M., & Preto, N. G. (1984). Ethnic intermarriage: Implications for therapy. *Family Process*, 23(3), 347-364. doi:10.1111/j.1545-5300.1984.00347.x
- 84) Medrano, J. D., Cortina, C., Safranoff, A., & Castro-Martín, T. (2014). Euromarriages in Spain: Recent Trends and Patterns in the Context of European Integration. *Population Space & Place*, 20(2), 157. doi:10.1002/psp.1774
- 85) Milewski, N., & Kulu, H. (2014). Mixed Marriages in Germany: A High Risk of Divorce for Immigrant-Native Couples. *European Journal Of Population*, 30(1), 89-113. doi:10.1007/s10680-013-9298-1
- 86) Muttarak, R., & Heath, A. (2010). Who intermarries in Britain? Explaining ethnic diversity in intermarriage patterns. *British Journal Of Sociology*, 61(2), 275-305. doi:10.1111/j.1468-4446.2010.01313.x

- 87) Piller, I. (2010). Cross-cultural communication in intimate relationships. In D. Matsumoto, D. Matsumoto (Eds.), *APA handbook of intercultural communication* (259-275). Washington: American Psychological Association.
- 88) Rahbek, U. (2012). When Z Lost Her Reference: Language, Culture, and Identity. In Xiaolu Guo's *A Concise Chinese-English Dictionary for Lovers*. *Otherness: Essays and Studies*, 3. Získáno 19. ledna 2016 z http://www.othernessandthearts.org/Publications/Journal_Otherness/Otherness_3.1new/Rahbek.pdf
- 89) Rausová, M. (2015). *Cizincem s cizincem? V partnerském vztahu s příslušníkem jiného národa* (Nepublikovaná diplomová práce). Univerzita Palackého v Olomouci.
- 90) Redmond, M. V. (2000). Cultural distance as a mediating factor between stress and intercultural communication competence. *International Journal Of Intercultural Relations*, 24, 151-159. doi:10.1016/S0147-1767(99)00028-0
- 91) Remennick, L. (2009). Exploring Intercultural Relationships: A Study of Russian Immigrants Married to Native Israelis. *Journal of Comparative Family Studies*, (5), 719.
- 92) Roca, J., & Urmeneta, A. (2013). Bi-national Weddings in Spain: A Recent and Increasingly Frequent Phenomenon in the Context of the Globalization of the Marriage Market. *Procedia - Social And Behavioral Sciences*, 82 (World Conference on Psychology and Sociology 2012), 567-573. doi:10.1016/j.sbspro.2013.06.311
- 93) Rodríguez-García, D. (2015). Intermarriage and Integration Revisited. *Annals Of The American Academy Of Political & Social Science*, 662(1), 8. doi:10.1177/0002716215601397
- 94) Roer-Strier, D. & Ben Ezra, D. (2006). Intermarriages between Western women and Palestinian men: Multidirectional adaptation processes. *Journal of Marriage and the Family*. 68 (1): 41-55. doi:10.1111/j.1741-3737.2006.00232.x
- 95) Rosen-Grandon, J. R., Myers, J. E., & Hattie, J. A. (2004). The relationship between marital characteristics, marital interaction processes, and marital satisfaction. *Journal of Counseling and Development*, 82(1), 58-68. doi:10.1002/j.1556-678.2004.tb00286.x
- 96) Rosenblatt, P. C., & Stewart, C. C. (2004). Challenges in cross-cultural marriage: When she is Chinese and he Euro-American. *Sociological Focus*, 37(1), 43-58. Získáno 5. června 2015 z <http://www.jstor.org/stable/20832220>
- 97) Seshadri, G., & Knudson-Martin, C. (2013). How Couples Manage Interracial and Intercultural Differences: Implications for Clinical Practice. *Journal Of Marital & Family Therapy*, 39(1), 43-58. doi:10.1111/j.1752-0606.2011.00262.x

- 98) Sharaievska, I., Jungeun, K., & Stodolska, M. (2013). Leisure and Marital Satisfaction in Intercultural Marriages. *Journal Of Leisure Research*, 45(4), 445-465. doi:10.18666/JLR-2013-V45-I4-3894
- 99) Shibusawa, T. (2009). A Commentary on “Gender Perspectives in Cross-Cultural Couples”. *Clinical Social Work Journal*, 37(3), 230-233. doi:10.1007/s10615-009-0199-z
- 100) Schroedter, J. H., & Rössel, J. (2014). Europeanisation without the European Union? The Case of Bi-National Marriages in Switzerland. *Population Space & Place*, 20(2), 139. doi:10.1002/psp.1771
- 101) Schroedter, J., Winter, T., & Koelet, S. (2015). Beyond l'Auberge Espagnole: The Effect of Individual Mobility on the Formation of Intra-European Couples. *European Journal Of Population*, 31(2), 181-206. doi:10.1007/s10680-015-9343-3
- 102) Silva, L. C., Campbell, K., & Wright, D. W. (2012). Intercultural Relationships: Entry, Adjustment, and Cultural Negotiations. *Journal of Comparative Family Studies*, (6), 857. doi: 10.2307/41756274
- 103) Singla, R., & Holm, D. (2012). Intermarried couples, mental health and psychosocial well-being: Negotiating mixedness in the Danish context of ‘homogeneity’. *Counselling Psychology Quarterly*, 25(2), 151-165. doi:10.1080/09515070.2012.674687
- 104) Spitzberg, B. H. (2000). A model of intercultural communication competence. *Intercultural communication: A Reader*, 9, 375-387.
- 105) Sullivan, C., & Cottone, R. R. (2006). Culturally Based Couple Therapy and Intercultural Relationships: A Review of the Literature. *The Family Journal*, 14(3), 221-225. doi:10.1177/1066480706287278
- 106) Tili, T. R., & Barker, G. G. (2015). Communication in intercultural marriages: Managing cultural differences and conflicts. *Southern Communication Journal*, 80(3), 189-210. doi:10.1080/1041794X.2015.1023826
- 107) Triandis, H. C. (1983). Some dimensions of intercultural variation and their implications for community psychology. *Journal Of Community Psychology*, 11(4), 285-302. doi:10.1002/1520-6629(198310)11:4<285::AID-JCOP2290110403>3.0.CO;2-8
- 108) Tohidian, I. (2009). Examining Linguistic Relativity Hypothesis as One of the Main Views on the Relationship between Language and Thought. *Journal Of Psycholinguistic Research*, 38(1), 65-74. doi:10.1007/s10936-008-9083-1

- 109) Wilkins, R., & Gareis, E. (2006). Emotion expression and the locution "I love you": A cross-cultural study. *International Journal Of Intercultural Relations*, 30,51-75. doi:10.1016/j.ijintrel.2005.07.003
- 110) Xin, M., & Gregory, R. G. (2005). Intermarriage and the Economic Assimilation of Immigrants. *Journal Of Labor Economics*, 23(1), 135-175. doi:0734-306X/2005/2301-O006
- 111) Xuanning, F., Tora, J., & Kendall, H. (2001). Marital Happiness and Inter-Racial Marriage: A Study in a Multi-Ethnic Community in Hawaii. *Journal Of Comparative Family Studies*, 32(1), 47-60. Získáno 10. listopadu 2015 z <http://www.jstor.org/stable/41603728>

Seznam tabulek a grafů

Tabulka č. 1 - Základní informace o výzkumném souboru

Seznam příloh bakalářské práce

Příloha č. 1: Český a cizojazyčný abstrakt diplomové práce

Příloha č. 2: Podklad pro zadání bakalářské práce

Příloha č. 3: Struktura rozhovoru

Příloha č. 1: Český a cizojazyčný abstrakt diplomové práce

ABSTRAKT DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce: Přínosy a úskalí interkulturního partnerského vztahu

Autor práce: Iveta Osobová

Vedoucí práce: PhDr. Romana Mazalová

Počet stran a znaků: 65, 128 818

Počet příloh: 3

Počet titulů použité literatury: 111

Abstrakt (800–1200 zn.):

Díky globalizaci dochází k postupnému rušení hranic mezi kulturami. Tato bakalářská práce se zabývá psychologickými aspekty interkulturních partnerských vztahů. V teoretické části jsou nejprve vymezeny základní pojmy s vazbou na interkulturní kontext, dále nabízí pohled na samotný počátek těchto vztahů, komunikaci mezi partnery a na daná specifika, se kterými se v interkulturním vztahu mohou jedinci potýkat. Následoval kvalitativní výzkum, jehož cílem je popsat, jaká specifika se v interkulturním partnerském vztahu vyskytují, jak je jednotlivci vnímají a jak se s nimi vypořádávají. Sběr dat se uskutečnil na základě šesti polostrukturovaných rozhovorů s českými zástupci interkulturního vztahu. Analýza dat z přepsaných rozhovorů byla provedena pomocí metody vytváření trsů. Výsledky výzkumu poukazují na dané fenomény, které se v interkulturních partnerských vztazích vyskytují.

Klíčová slova: interkulturní partnerské vztahy, interkulturní komunikace, interkulturní rozdíly

ABSTRACT OF THESIS

Title: The Benefits and Drawbacks of an Intercultural Romantic Relationship

Author: Iveta Osobová

Supervisor: PhDr. Romana Mazalová

Number of pages and characters: 65, 128 818

Number of appendices: 3

Number of references: 111

Abstract (800–1200 characters):

As a result of globalisation, the borders that once stood between cultures now serve as bridges for the delectation of diversity between people of different cultures and ethnicities. This bachelor thesis deals with the psychological aspects of intercultural romantic relationships. The theoretical framework introduces crucial terms and describes early stage of intercultural relationship, the way how they communicate and the unique issues associated with intercultural romantic relationships. The empirical part of this thesis is based on qualitative research strategy. Data was collected by using a semi-structured interview with six individuals of Czech nationality involved in the mixed relationship. To answer the research questions, we used the cluster analysis. The aim of this study is to describe the perception and experience of partners involved in intercultural romantic relationship and to detect how they deal with their challenges.

Key words: intercultural romantic relationship, intercultural communication, cross-cultural difference

Příloha č. 2: Podklad pro zadání bakalářské práce

Univerzita Palackého v Olomouci
Faculty of Arts
Akademický rok: 2015/2016

Studijní program: Psychologie
Forma: Full-time
Obor/komb.: Psychologie (PCH)

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
OSOBOVÁ Iveta	Ke Koupališti 26, Police nad Metují - Velká Ledhuje	F13701

TÉMA ČESKY:

Přínosy a úskali interkulturního partnerského vztahu

TÉMA ANGLICKY:

The Benefits and Drawbacks of an Intercultural Romantic Relationship

VEDOUcí PRÁCE:

PhDr. Romana Mazalová - PCH

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

Studentka provede rešerši odborné literatury z oblasti interkulturní psychologie a psychologie komunikace. Cílem práce bude podrobně popsat psychologické aspekty interkulturních partnerských vztahů pro hlubší porozumění tohoto fenoménu, se kterým se v české kultuře setkáváme stále častěji. Přestože toto téma je v interkulturní psychologii velice aktuální, v našem vědeckém zázemí mu není věnována až taková pozornost, jako je tomu jinde. Bude se jednat o kvalitativní studii s metodou interview pro sběr dat.

Studentka bude svůj postup pravidelně konzultovat s vedoucím práce a vypracuje diplomovou bakalářskou práci na zadané téma dle normy katedry.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

- Berry, J. W., Poortinga, Y. H., Breugelmans, S. M., Chasiotis, A., Sam, D. L. (2011). *Cross-Cultural Psychology: Research and Applications*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Goodwin, R. (1999). *Personal relationships across cultures*. London: Routledge.
- Morgensternová, M., Šulová, L., Štetovská, I., Gruber, J., Šípek, J., Loučimová, B., Vejvodová, M. (2007). *Interkulturní psychologie. Rozvoj interkulturní senzitivity*. Praha: Nakladatelství Karolinum.
- Průcha, J. (2010). *Interkulturní komunikace*. Praha: Grada.
- Romano, D. (2008). *Intercultural marriages: promises and pitfalls*. Boston, MA: Intercultural Press.

Podpis studenta:

Datum:

Podpis vedoucího práce:

Datum:

Příloha č. 3: Struktura rozhovoru

Základní informace

- věk respondenta, národnost partnera, země pobytu, délka vztahu, druh vztahu (manželství, vztah na dálku, nesezdané soužití)

Pobyt v cizí zemi

- Žila jste nějakou dobu před vaším vztahem v zahraničí?
- Jak jste se vypořádávala s následnou kulturní změnou?
- Přizpůsobila jste se zvykům nové kultury nebo jste si ponechala ty své?

Počátek interkulturního partnerského vztahu

- Jak jste se spolu s partnerem seznámili?
- Co Vás konkrétně přimělo k tomu navázat interkulturní vztah?
- Žijete spolu v jedné domácnosti? Jak dlouho jste před tím žili odděleně? Co vás přimělo k této změně?
- Popište, co Vás na začátku vztahu na partnerovi konkrétně přitahovalo.
- Jaké to bylo na počátku, když jste spolu žili odděleně? Vnímala jste odlišnou kulturu jako překážku ve vztahu?

Kulturní rozdíly a úskalí

- S jakými konkrétními kulturními rozdíly jste se ve vašem partnerství setkala?
- Jakým způsobem se běžně s těmito odlišnostmi mezi sebou ve vztahu vypořádáváte?
- Je něco, co se Vám na kultuře partnera nelíbí?
- A naopak fascinuje?
- Změnilo se něco mezi tím, jak jste vnímala odlišnosti mezi vámi na počátku vztahu a jak nyní?
- Co vnímáte jako největší úskalí ve vašem vztahu?
- Čeho se nejčastěji týkají spory mezi vámi?
- Museli jste se potýkat s negativním ohlasem ze strany rodiny nebo přátel během vašeho vztahu? Změnilo se něco ve vašem vztahu?

Přínosy a interkulturní komunikace

- Co vnímáte naopak za pozitiva interkulturního vztahu?
- Jakým společným jazykem mezi sebou komunikujete?
- Změnilo se něco při vaší komunikaci od té doby, co jste spolu začali chodit?
- Učíte se navzájem mateřský jazyk toho druhého?
- Jak se cítíte, když komunikujete ve vašem společném jazyce?
- Máte pocit, že si navzájem rozumíte?
- Vyjmenujte hlavní komunikační úskalí, se kterými jste se museli potýkat.
- Máte pocit, že si umíte navzájem vysvětlit a pochopit pocity toho druhého?

- Je pro Vás snazší vyjádřit pocity v cizím jazyce než v češtině?
- Jak jste v tomto vztahu spokojená?

Děti

- Jaký mateřský jazyk jste zvolili pro výchovu?
- Shodli jste se na stylu výchovy dítěte?
- Máte pocit, že díky multikulturnímu prostředí se Vaše děti něčím liší od těch ostatních?

Charakteristiky

- Česká kultura pro mě není až tak důležitá. Cítím se šťastněji ve společnosti lidí ze zahraničí.
- Vycestovala jsem do světa s úmyslem najít si nový vztah. Lákají mě výzvy a nová dobrodružství.
- Partner je jako mé „druhé já“. Jedině cizinec mi ve vztahu může dát to, co mi dosud scházelo.
- Své dětství jsem trávila převážně mimo Českou republiku. Často cestuji už od útlého dětství.
- Pocházím z rodiny, ve které se interkulturní partnerský vztah už někdy vyskytl.
- Od české kultury jsem snažila do zahraničí utéct na protest. (př. z důvodu nesouhlasu s rodinou, právním systémem, hodnotami, „českým smýšlením“...)
- Cítila jsem, že jsem doma mezi většinu lidí nezapadala a teď mám pocit, že jsem se v odlišném prostředí konečně našla.

Ukončení

- Jaká by byla vaše rada pro ostatní interkulturní páry?
- Napadá Vás cokoli dalšího, co byste chtěla ohledně vašeho vztahu dodat?

